Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...майй 1921 оной ...рийн 21-нэһээ гарана | № 113 (13602) | 1974 оной майн 17, пятница | Сэн 2 мүнгэн

РХИМ ШАНАРТАЙГААР, ЭРШЭ ДЭЛИСЭТЭЙГЭЭР

РААЛҺАН ЛЗОРТОО ҮРГЭХЭНЬ

...шье уларилтай жэлдэ ...ровай нэрэмжэтэ колхо... ...ханизаторнууд ороо̀һо ...й тогтууритай һайн ... хуряажа, хараалһан ...даабаря үлүүлэн дүүр... ...заншалтай. Түсэбтэ ...жэлэй тодорхойлхы, дүр... жэлдэ эндэхид гектар ...н 15.5 центнер таряа ...абаха социалис уял... ...ым. Урдаа табиһан зо... ...нэрэтэй солотойгоор ...ын тула ажахын та... ...хабарайнгаа тарилгые ...шанартайгаар, богонихон ...о дүүргэхээр ажаллана.

...гша ондо Ранжуровай ... колхоз 3 мянган ... шэниисэ тариха тү... һаянай байдалаар эндэ ... гектарта эртын та... ...гдээ. Үнинэй механи... Виктор Маркович Поля... даадаг Хуторска трак... ...ряан ажалай бригада ... соогоо түрүүлнэ. Шара... хабарай тарилга мүн лэ ...ай һайн. Энэ отделе... ...тэлбэрилэгшэд сеялкэ... гол анхаралаа табидаг ...тай. Үнинэй сеялкэ... ...толий Степанович Ано... ...та хүдэлдэг нүхэд соо... ...о шалгарна. Энэ нүхэр... ...ан бүриингөө дааба... ...о үлүүлэн дүүргэнэ. ...лой сеялкэшэд Васи... ...кин, Семен Зуев бо... ...ад ажалдаа онсо шал...

...ай тарилгада хүдэл... ...байһан гэнжэтэ бүхы ...нууд хоёр халаанда ...хай. Түс ажахын ме... ...орнууд хабарайнгаа тарилгые майн 15-да ...эр шиидэнхэй.

С. РИНЧИНОВА.

...тын аймаг.

ХОРИИН АЙМАГАЙ Үдын совхозой таряашад энэ жэлдэ 5780 гектар талмай дээрэ ороо̀һото ургамалнуудые тариха байна. Энээнэйнь 3577 гектартань шэниисэ таригдаха юм. Мүнөө ажахын гурбан отделениин таряашад, механизаторнууд габшагай һайнаар ажаллажа, 3 мянга шахуу гектарта ороо̀һото ургамалнуудые тарииба.

Гэхэ зуура, түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ совхозой механизаторнууд хэдэн мянган гектар эртын паар хахалха. 500 гектар шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаха уялгатай һэн.

Трактористнууд Козыр Гайнутдинов, Ким Эрдынеевич Доржиев, тэрэнэй хүбүүн Гомбо Доржиев, Владимир Баданов гэгшэд нормоёо хоёр дахин үлүүлэн дүүргэдэг. 24-дэхи ГПТУ-һаа эндэ практика гарахаяа ерэһэн Дамдин Бадарханов, Петр Верещагин, Владимир Копылов сеялкэшэд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Бадарханов, П. Верещагин, В. Копылов, тракторист В. Баданов.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

АРБАН ХОНОГОЙ ТУРШАДА

Дээдэ-Тайлсын механизаторнууд түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй хабарай тарилгые богонихон болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэхын тула энэ харюусалгатай хаһада хүдэлгэгдэхэ трактор болон хүдөө ажахынгаа бусад оньһон машинануудые заһабарилха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулаа. Ажахын бүхы гурбан отделени бүри апрелиин 24-нөөр газараа элдүүрилжэ эхилһэн юм. Энэнһээ гадна хүрьһэнэй шииг нойто хүшаха хэрэгтэ мүн лэ олон механизаторнууд ажаллаа. Үсөөхэн үдэрэй туршада 1825 гектар таряалан хахалагдаа.

— Байгша ондо манай таряашад 1910 гектарта шэниисэ, 200 гектарта хара таряа, 514 гектарта силосэй ургамалнуудые, 1534 гектарта обёос, 600 гектарта кукуруза тариха байна. Хабарай тарилгада хүдэлгэгдэхэ бүхы гэнжэтэ тракторнууднай хоёр халаанда табигданхай. Энэ шухала хүдэлмэреэ арбан хоногой туршада дүүргэхээр хараалнабди, — гэжэ совхозой ахамад агроном нүхэр Собелев мантай уулзахадаа мэдүүлбэ.

Хабарай тарилгада хабаадаһан механизатор бүхэн урдахи зорилгоо зүб ойлгожо, хараалһан ажалаа һайн шанартайгаар дүүргэхые оролдоно. Энэ харюусалгатай хаһада түс ажахыда 22 гэнжэтэ трактор табигданхай. Эртын тарилгада 8 агрегат хүдэлнэ. Гурбадахи отделениин Владимир Кучумовай даадаг звеногой мэдэлдэ 5 трактор болон хүдөө ажахын бусад машина бии. Түс звеногой бүтээһэн хүдэлмэри хододоо һайнаар сэгнэгдэнэ. Коллективэй гэшүүн бүхэн газар хахалха, тариха хүдэлмэри һайнаар ябуулжа, халаан бүриингөө даабари 100—110 процент дүүргэнэ.

Нэгэдэхи отделениин дүй дүршэлтэй механизатор Федор Лукич Борисовай хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригадын ажал хэрэгынь мүн лэ урагшатай һайн. Тарилгада хүдэлжэ байһан Д. В. Краснопеевэй, В. П. Колбиной агрегадууд үдэр бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэжэ, түрүү зэргэдэ ябажа байнхай.

— Энэ жэлэйнгээ хабарай тарилгые энэ һарын 5-да эхилээбди. Энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ майн 16-да дүүргэхын тула бригада, звено бүхэндэ яһалхан хүдэлмэри хэгдээ. Эртынгээ ороо̀һото ургамалнуудые 10 хоногой туршада тарижа дүүргэхэ гэһэн уряа доро ажахымнай механизаторнууд үдэр, һүнигүй ажаллана. Хараалһан болзортоо тарилгаяа дүүргэхэ арга боломжо манда гүйсэд бии, гэжэ парткомой секретарь В. Я. Кузьмин найдуулна.

Ороо̀һо таряанай тогтууритай һайн ургаса хуряажа абаха хэрэгтэ минеральна үтэгжүүлгэ ехэ үүргэ дүүргэдэг гэжэ хүдөөгэй механизаторнууд һайн мэдэдэг. Түсхай нэгэ звено таригдаха поли дээрэ суперфосфат, аммиачна уһа оруулна. Байгша ондо 650 гектар таряаланда аммиачна уһан оруулагдахаар хараалагдаһан байбал, харин мүнөө хахадтань энэ хүдэлмэри хэгдээд байна.

Социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэжэ шадаһан бригадэ, звеногой ажалынь урагшатай һайн байдаг гээшэ. Хабарай тарилгада ажаллажа байһан бригада, звенонуудай, механизатор бүхэнэй дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Социалис мүрысөөнэй дүн 10 хоноод лэ гаргагдадаг, түрүүлжэ гараһан механизаторта мүнгэн шан барюулагдана.

Ажахын таряашад хабарайнгаа тарилгые ойрын туршада дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай.

Д. ДОРЖИЕВ.

Хориин аймаг.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин центральна комиссида

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ союзна ба автономито республикануудай, автономито областьнуудай, национальна округуудай һунгуулиин комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй зүблөөн майн 15-да Москвада, һунгуулиин центральна комиссида болобо.

Һунгуулиин комиссинуудай түрүүлэгшэнэр; РСФСР-һээ — А. Б. Викторов, Украинын ССР-һээ — В. П. Щербина, Узбегэй ССР-һээ — Б. Джураева, Латвиин ССР-эй һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Э. И. Клигер, һунгуулиин комиссинуудай түрүүлэгшэнэр: Аджарай АССР-һээ — К. В. Модебадзе, Удмурай АССР-һээ — К. И. Шибанов, Еврейн автономито областьһоо — Е. М. Вольвовский, Ямало-Ненецкэ национальна округһоо — П. А. Мурихина һунгалтын бэлэдхэлэй ябаса тухай мэдээсэлнүүдые хэһэн байна.

Һунгуулиин центральна комиссиин секретарь И. В. Капитонов, Казахай ССР-эй һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ Я. Мусагалиев, Усть-Ордын Буряадай национальна округой һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ С. И. Шулунов түс асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаа.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдһээ, партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгаһаа уламжалан, орон доторхи политическэ ба ажалай эдэбхиин улам үргэдэжэ байһыень зүблөөн дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. Хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенци, бүхы ажалшад партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр, түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабарие дүүргэхээр, үлүүлэн дүүргэхээр, ажахын ба соёлой байгуулалтын шэнэ амжалтануудые түйлан, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые угтахаар бэлэн байна.

Һунгуулиин хүдэлмэриин шухала шатануудай нэгэн— СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэ, бүридхэлдэ абалга дүүрэээ гээд зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдээ. Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн совет арад Коммунис партияа, тэрэнэй Центральна Комитедые тойрон нягтаар жагсанхай байһыень кандидадуудые дэбжүүлхэ суглаанууд, һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөнүүд үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневые, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. В. Подгорные, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгиниие, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой бусад гэшүүдые, гэшүүндэ кандидадуудые, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнарые депутадта кандидадуудаар бүридхэлдэ абаха тухай тогтоолнуудые һунгуулиин окружной комиссинууд нэгэ һаналтайгаар һайшаан баталба. Түрүү хүдэлмэришэд, колхознигууд, арадай ажахын ба соёлой элдэб һалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, эрдэмтэд, уран мэргэжэлтэ интеллигенциин түлөөлэгшэд, сэрэгэй алба хаагшад бүридхэлдэ абтаһан кандидадуудай дунда бии.

Зүблөөндэ хабаадагшад хүдэлмэриингөө дүй дүршэл халан абалсаһан, бэелүүлжэ байгаа хэмжээ ябуулганууд тухайдаа хөөрэһэн байна. Һунгалтын бэлэдхэл тухай асуудалнуудые комиссинууд суглаанууд дээрэ үе үе хаража үзэнэ. Комиссинуудай гэшүүд окружной ба участково һунгуулиин комиссинуудай хүдэлмэритэй танилсана, тэдэнэртэ шухала туһаламжа үзүүлнэ.

Һунгалтын зунай сагта болохоёо байһантайнь дашарамдуулан, комиссинууд хэдэ хэдэн нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахаар хараалаа. Тэдээнэй үндэһөөр, һунгагша бүхэнэй хаанашье ошоод байгаа һаа, дуугаа үгэхэ арга олгохо шухала.

Һунгуулиин центральна комиссиин түрүүлэгшэ П. Н. Федосеев зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ. Союзна, автономито республикануудта, автономито областьнуудта, национальна округуудта һунгалтын бэлэдхэл хэжэ байһан һунгуулиин комиссинуудай ажал ябуулгын дүнгүүдые согсолоод, тохёолдоһон зарим тэды дутуу дунданууд, һунгуулиин хүдэлмэриин удаадахи шатын зорилгонууд тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтон хэлэбэ.

Һунгуулиин центральна комиссиин гэшүүд Л. И. Греков, В. И. Прохоров, Е. М. Тяжельников, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. П. Нешков, хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, хэблэлэй ба радиогой түлөөлэгшэд зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

(ТАСС)

Совет-ливиин хөөрэлдөөнүүд

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай, Революционно командованиин Соведэй гэшүүн, Ливиин Араб Республикын Премьер-Министр Абдель Салам Джеллудай хоорондохи хөөрэлдөөнүүд майн 15-да Кремль соо болобо.

Советскэ Союзай ба Ливиин Араб Республикын хоорондохи хоёр талын харилсаае саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ. Хоёр талые һонирхуулһан уласхоорондын гол шухала асуудалнууд мүн лэ хаража үзэгдэһэн байна.

(ТАСС).

...адай АССР-эй, Шэтын областиин, Яхадай АССР-эй ...алшадай социалис мүрысөөн

...74 оной январь—апрель һарануудай зарим дүнгүүд

	Түсэбэй дүүргэлтэ проц. Буряадай АССР	Шэтын область	Яхадай АССР	1973 оной энэ үеынхитэй сасуулхада (процентээр) Буряадай АССР	Шэтын область	Яхадай АССР
...омышленность						
...вой продукци				104	108	107
...одукци худалдалга	102	102	103	109	108	105
...лай бүтээсэ	99,9	99,8	102	103	109	106
...мышленна предприя...ууд — бүхыдөө	204	233	182	—	—	—
... тоодо продукци ху...лаха түсэбөө дүүргээ... предприятинүүд	45	32	28	—	—	—
...гүүдтэйнь жэшэхэдэ ...нтээр	22	14	15	—	—	—
...дөө ажахы						
...ажалай гол продукт...ые бэлэдхэлгэ (1-дэ...лад жэлэй түсэб):						
Мяхан	66	72	110	84	99	119
Һүн	68	66	44	117	116	102
Үндэгэн	69	71	65	108	109	87
...итальна барилга						
...эй капитальна һо...олго — бүхыдөө	84	85	96	102	106	114
... тоодо барилга-хаб...лгын хүдэлмэри	86	87	101	95	103	103
...һэн капитальна ...олго:						
...уулинуудые барилга...	80	74	81	92	80	53
...эй эмхинүүдые ...тада	74	69	128	62	77	126
...ница ба поликлини...дые барилгада	73	81	90	57	59	142
... байра ашаглалгада ...алга (хамтадаа 1-дэ...хал жэлэй түсэб)	12	18	39	29	71	110
...н хүсөөр бүтээгдэһэн ...на хүдэлмэриин ...ээн	93	94	104	96	102	110
...алшадай хэрэглэм...э хангалга						
...лэмжэ хангалгын ...ээн — бүхыдөө	101	—	103	107	—	115
Худалдаа наймаан						
...эй ба кооперативна ...алдаа наймаанай роз... эд бараанай эрьесэ	100,6	99,4	100,4	108	105	108

Буряадай АССР-эй статистическэ управлени

Буряадай уран зохёолшодой VII съезд

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэ хотодо Буряадай уран зохёолшодой VII съезд боложо үнгэрбэ. Энэ съездые Буряадай арадай уран зохёолшо **Н. Балдано** нээгээ.

«Москва» журналай главна редактор, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, уран зохёолшо **М. Н. Алексеев**, РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной дэргэдэхи РСФСР-эй арадуудай уран зохёолой хэрэгые эрхилхэ комиссиин харюусалгата секретарь **В. В. Шкаев**, «Советская Россия» номой хэблэлэй редактор **Е. Н. Имбовиц**, «Современник» номой хэблэлэй редактор **Ю. П. Кузнецов** гэгшэд энэ съездэ хабаадаа.

Буряадай АССР-эй уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ **Д. З. Жалсараев** тоосоото элидхэл хээ. Мүн прозо, поэзи, литературно-уран зохёол бүтээлэй шэнжэлэл тухай элидхэлнүүдые хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат **В. Ц. Найдаков**, поэт **Н. Г. Дамдинов**, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор **А. И. Уланов** гэгшэд хэбэ.

Буряадай арадай уран зохёолшо **А. А. Бальбуров**, республикын композиторнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшэ **Б. Б. Ямпилов**, поэтесса **Ц-Д. Дондокова**, уран зохёолшо **Ц. Н. Номтоев** болон бусад элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаба. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев**, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. С. Семенов**, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Н. Б. Пивоваров**, КПСС-эй обкомой секретарь **А. А. Бадиев** гэгшэд энэ съездэ хабаадалсаба.

Съезд дээрэ КПСС-эй обкомой секретарь **А. А. Бадиев** үгэ хэлээ.

Буряадай уран зохёолшодой холбооной правлени, шалгалтын комисси шэнээр һунгагдаба.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Ч. С. ДАМДИНЦЫРЕНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Үни удаан саг соо оролдосотой һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Заудинска мелькомбинадай эрхим шанарай гурил гаргадаг тээрмын бригадир **Дамдинцыренов** Чимит Самбуевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1974 оной майн 15.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Ф. Е. АРХИНЧЕЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна, совет ба хүдөө ажахын эмхи зургаануудта үни удаан саг соо оролдосотой һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын аймагай «Никольский» совхозой директорэй орлогшо **Архинчеев** Филипп Егоровичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1974 оной майн 12.

ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадтай уулзалга

Майн 14-дэ Баргажанай адагай загаһанай комбинадай клуб соо Баргажанай 517-дохи һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат Цыбикжап Аюшеевна Бадмаеватай уулзалга болоо. Энэ уулзалга КПСС-эй Баргажанай райкомой секретарь Р. Б. Гармаев нээхэдээ, манай аймагай ажалшад энэ шухала политическэ удха шанартай событи болохо СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые ажалай үндэр оршон байдалда угтажа байна гэжэ хэлэбэ.

Аймагай ажалшад түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа, ажал дээрээ амжалта түйлажа байнхай.

— Мүнөөдэр бидэнэр өөһэдынгөө депутадта, кандидадтай уулзажа байхадаа, өөһэд өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые, захиануудые хэлэхэ байнабди. Мүн депутадта кандидадай саашанхи ажалдань амжалта, этигэл найдабарииемнай харюулха бэзэ гэжэ найдажа байһанаа хүсэхэ байнабди,— гээд нүхэр Гармаев мэдүүлээ.

Һүүлдэнь Баргажанай адагай болон Шанталагай һунгуулиин участогуудһаа депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюурнууд — Баргажанай адагай загаһанай комбинадай ахамад инженер Т. Е. Степанова, Баргажанай адагай СМУ-гай постройкомой түрүүлэгшэ П. А. Антохин гэгшэд һунгагшадай урда үгэ хэлэхэдээ, Цыбикжап Аюшеевна Бадмаевагай намтар тухай, тэрэнэй ажалай зам, ажалайнь амжалтанууд, депутадайнгаа уялгые хэр дүүргэжэ байһан тухайнь хөөрэбэ.

Һүүлдэнь һунгагшадай зүгһөө загаһанай комбинадай залуу хүдэлмэришэн Галина Шелковникова, Баргажанай СМУ-гай Баргажанай адагай барилгын участогай механик К. М. Тюриков, ажалай ветеран А. Л. Нарнцын, Баргажанай адагай дунда һургуулиин директор К. М. Шелковников, 20-дохи ГПТУ-гай хүдэлмэришэн С. Н. Тантятов гэгшэд үгэ хэлээ. Тэдэнэр бултадаа үнгэрһэн һунгалтаһаа хойшо болоһон ехэ хубилалтанууд, КПСС-эй болон совет правительствын дотоодын, гадаадын политикын эршэтэ алхам тухай. Цыбикжап Аюшеевна Бадмаевагай һунгагшадайнгаа этигэл найдабарие һайнаар харюулха байһан тухай найдан хэлээд, һунгалтын үдэр нэгэ хүндэл адляар ерэжэ, тэрэнэй түлөө дуугаа үгэхыень уряалаа.

Мүн тэдэнэр хэдэн захиануудые хэлэһэн байна. Жэшээлхэдэ, Баргажанай поселогые генеральна түсэбэй ёһоор болбосон түхэлтэй болгохо талаар ажал түргэдхэхэ, мүн эндэ шэнэ предприяти нээхэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ депутадта кандидадай туһалхыень захиба.

— Эндэ суглараһан таанадта, һунгагшадта намда иимэ ехэ этигэл найдабари дахин үзүүлһэндэтнай гүн зэгы сэдьхэлэй баяр баясхалан хүргэнэб. Би коммунист байһандаа энэ этигэл найдабарииетнай Коммунис партидаа, совет арадтаа хандуулнаб.

Урда һунгалтада һунгагшадай захиһан захиануудые бултыень дүүргээб. Энэ хэрэгтэ нютагай партийна, советскэ эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд намда ехэ туһаламжа үзүүлээ. Мүнөөдэр үгэһэн захиануудыетнай дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэб,— гэжэ депутадта кандидат Ц. А. Бадмаева мэдүүлээ.

Һүүлдэнь өөрынгөө ажал тухай, Гааргын совхозой ажалшадай урдаа табиһан зорилгонуудаа хэр зэргээр бэелүүлжэ байһан тухай тэрэ хөөрөө. Цыбикжап Аюшеевна хурьга абалгаар түсэбтэ табан жэлэйнгээ түсэб сүм дүүргэнхэй. Мүнөө жэлдэ ноо̀һо хайшалжа абаха табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ зорилго урдаа табинхайб гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

***

Майн 15-да Баргажанай соёлой ордон соо аймагай колхоз, совхозуудай, гүрэнэй эмхи зургаан, предприятинуудай түлөөлэгшэд сугларжа, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат Ц. А. Бадмаеватай уулзалга үнгэргэгдэһэн байна.

Н. ГАЛДАНОВ.

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХАРЮУСАЛГА ДЭЭШЭЛНЭ

Республика дотороо түрүүлэн партийна документнүүдые hэлгэжэ эхилhэн манай Мухар-Шэбэрэй аймагай партийна организаци энэ харюусалгатай, ехэ гүнзэгы удха шанартай хүдэлмэреэ март hарада дүүргээ. Районно партийна организациин зэргэдэ жагсаhан 1070 коммунистнуудта Ленин багшын дүрэ зурагтай партийна шэнэ билет барюулагдаа.

Партийна документнүүдые hэлгэлгын дүн шэнжэлэн хаража үзэхэдэ, энэ үедэ коммунистнуудай ажалай болон политическэ эдэбхи нилээд дээшэлээ, партийна журам бэхижээ, даалгагдаhан хэрэгэйнгээ түлөө харюусалгань ургаа гэжэ тобшолол хэлтэй болоно. Партийна эхин организацинууд эмхидхэлэйнгээ талаар бэхижэн хатуужаа, ажал ябуулгань эли бодо hайжараа, удхань баяжаа.

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө совет ажалшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөө коммунистнууд, партийна организацинууд толгойлхо ёhотой гэhэн КПСС-эй ЦК-гай уряае аймагаймнай коммунистнууд халуунаар дэмжээ. Тэдэнэр алишье участогта хүдэлхэдөө, ажалдаа коммунис ёhоор хандадагай үльгэр жэшээ харуулна. Жэшээнь, бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Ленинэй ордендо хүртэhэн «Авангард» совхозой Алташын-Адагай үүлтэртэ фермын hаалишан Ц-Д. Улзытуева, «Забайкалец» совхозой огородшодой звеное хүтэлбэрилэгшэ М. Г. Павлуцкий, Суулгын совхозой тугалшан, КПСС-эй областной комитедэй гэшүүндэ кандидат Б. С. Базарсадаева, «1973 оной аймагай чемпион суутай «Эрдэм» совхозой комбайнер Д. Р. Раднаев, хонин бүриhөө хурьга түлжүүлжэ, хонидойнгоо тоо толгойе хоёр дахин олошоруулдаг «Знамя Ленина» колхозой ахалагша хонишон А. Ф. Сластин болон бусад коммунистнуудые нэрлэмээр.

Дааhан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг, ёhотойл хүтэлбэрилэгшэ-коммунистнууд манда олон. Ф. К. Носковой даадаг «Забайкалец» совхозой түбэй фермын коллектив табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ үнеэн бүриhөө 2464 килограмм hү hаажа, жэлэйнгээ даабари 116 процент дүүргэhэн. Тиигэжэ аймагай hаалиин фермэнүүдэй дунда түрүүлжэ, партиин райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын улаан тугта хүртөө hэн.

Партийна документнүүдые hэлгэлгын үедэ олохон коммунистнууд үйлэдбэриин эгээл харюусалгатай участогуудта ажаллахаар гаража, партийна шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэл эмхидхэгшэд байhанаа гэршэлэн харуулаа. «Коммунизм» колхозой жолоошон Н. Н. Миронов үнгэрэгшэ намар эхэ хонидой hүрэг даажа абахамни гэhэн үүсхэл партийна организацидаа оруулhан. Үнинэй коммунистын энэ хүсэл халуунаар дэмжэгдээ. Тэрэ мүнөө зуун эхэ хонин бүхэнhөө 95 хурьга абаха гэhэн уялгадаа хүрэнхэй. Тиихэдэ Ажалай Улаан Тугай ордендо хүртэhэн «Знамя Ленина» колхозой ахалагша хонишон А. Ф. Сластин мүнөө жэлдэ зуунhаа 105 хурьга, хонин бүриhөө 3,7 килограмм ноохо абаха гэhэн уялгаяа лаб бэелүүлмээр тэмсэнэ.

Аймагай партийна организациин коммунистнуудай 90 процентнь партийна даабаритай, нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг болонхой. Гэхэ зуура партийна зарим организацинуудта зарим коммунистнууд партийна ямаршье даабаригүй гү, али даншье hаа олон даабаритай байдаг ушар бии. Ĥүүлэй байдалаар «Заганский» колхоздо 11, «Коммунизм» колхоздо 12 коммунист партийна даабаригүй байшоо. Харин «Эрдэм», «Одон» совхозуудай партийна организацинуудта нэгэ хүн 3—4 даабаритай байдаг. Иимэ байдал юу харуулнаб гэхэдэ, хүн бүхэнэй шадабарииe, хүсэ шадалые, арга боломжые анхаралдаа абанагүй гэжэ хэлэлтэй.

Партийна документнүүдые hэлгэлгын үедэ эхин организацинууд өөhэдынгөө зэргын саашанхи ургалтын, шанарай түлөө ехээр анхардаг болоо. Хүдэлмэридөө, нийтын ажабайдалда хабаадалгаараа шалгарhан түрүү хүдэлмэришэд, колхознигууд болон мэргэжэлтэдые партида шэлэн абаха хүдэлмэри hайжарна. КПСС-эй XXIV съездhээ хойшо өөhэдынгөө зэргые үргүүлээгүй нэгэшье организаци манда үгы. Энэ үе соо партида абтаhан 134 гэшүүдэй 73,8 процентнь үйлэдбэри дээрэ сэхэ ажаллажа, материальна баялиг арьбадхадаг колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд болоно. Илангаяа «Искра» колхоз, «Авангард», «Эрдэм», «Одон» совхозуудай партийна организацинууд нилээд бэхижэн ургаа. Гэхэ зуура hүүлэй хоёр жэлэй туршада «Путь Ленина» колхозой, аймпотребсоюзай, хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай организацинуудта нэгэшье хүн партида абтаагүй байна.

Ажахын болон политическэ гол шухала асуудалнуудые зүбөөр шиидхэлгэ хадаа имагтал коммунистнуудые үйлэдбэри дээрэ зүбөөр, тааруугаар хубаарилан табиhанhаа сэхэ дулдыдаха байhаниинь мэдээжэ. Ушар иимэhээ КПСС-эй райком, партийна комитедүүд үйлэдбэриин гол гол участогуудые партийна нүлөөн доро абаха, коммунистнуудые үйлэдбэри дээрэ олоор табиха асуудалда анхаралаа ехээр хандуулhаг болоо. Жэшээнь, аймагай партийна организациин бүхы коммунистнуудай 73 процентнь хүдөө ажахын үйлэдбэриин гол hалбаринууд дээрэ ажаллана. Энэ асуудал «Знамя Ленина» колхоздо hайнаар шиидхэгдэнхэй. Түс ажахын партийна организациин бүхы коммунистнуудай 70 гаран процентнь тариан, мал ажал дээрэ хүдэлнэ. Гэбэшье «Заганский», «Путь Ленина», «Коммунизм» колхозуудта үйлэдбэриин шиидхэхы участогууд партийна нүлөөндэ абтаагүй байhаниинь гэмшэлтэй. «Коммунизм» колхоз 70 механизатортай. Харин тэдэнэй минил дүрбэниинь партиин гэшүүд. «Заганский» колхозой 107 механизаторай долоониинь коммунист. Аймагай 521 hаалишадай дундаhаа 21 нь, 165 тугалшадай хоёрынь лэ коммунист хүн байна бшуу. «Искра», «Заганский» колхозуудай hаалишадай дунда нэгэшье коммунист хүн байхагүй. Ĥаалиин 24 фермын арбандань партийна бүлэг байгуулагданхай. Саашадаа иимэ байдал тэсэхын аргагүй.

Партийна документнүүдые hэлгэлгын үедэ эхин организацинууд хамтынгаа суглаа үнгэргэхэ дүршэлөө нарижуулан hайжаруулаа, хүмүүжүүлхы үүргыень дээшэлүүлээ. Суглаан дээрэ гол шухала асуудалнууд табигдажа, үргэнөөр зүбшэгдэдэг, бодото шиидхэбэри абтадаг болоо. Коммунистнуудай тоосоо шагнадаг гүрим тогтонижоо.

Энэ талаар «Эрдэм» совхозой партийна организациин ажал ябуулга hайшаамаар. «Тэжээлэй бата бэхи үндэhэ hуури байгуулха хэрэгтэ парторганизациин бэелүүлхэ зорилгонууд» гэhэн асуудал бэлдэлгэдэ 15 коммунист хабаадажа, ажахын гурбан отделенинүүдэй байдал бүхы талаhаань шэнжэлэн үзэhэн жэшээтэй. Тиигээд партийна суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд тодорхой дурадхалнуудые оруулhан, шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэhэн бэлэй. Суглаан дээрэ абтаhан шиидхэбэриин бодотоор бэелүүлгые коммунистнууд наринаар хинан шалгажа байгаа. Энээнэй ашаар совхоз урзанданайхида орходоо хоёр дахин ехэ хэмжээнэй элдэб янзын тэжээл бэлэдхэжэ абаhан байха юм.

Партийна суглаан хаа хаанагүй иимэ hайнаар үнгэргэгдэнэ гэжэ хэлэхын аргагүй юм бэзэ. Энэ талаар зарим организацинуудта дутагдалнууд яhала олон. Партиин Уставаар хараалагдаhан болзор баримталагданагүй, тэндэ абтаhан шиидхэбэринүүд мүртэй дүүргэлтэ болоногүй, хиналта hула.

Партийна документнүүдые hэлгэлгын үедэ партиин доторой хүдэлмэри улам hайжаруулха, хүтэлбэрилхы шадабариинь, онол аргыень нарижуулха талаар нэбтэрhэн дүршэл аймагай партийна организацинуудта улам мүлигдэхэ, бүри үргэдэхэ байhаниинь элитэ.

П. МУРЗИН,
КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой эмхидхэлэй таhагые даагша.

АЖАЛАЙ БҮТЭЭСЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЫН ТУЛА

Манай коллектив үшөөл залуу. Хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдые бидэнэр хоёрдохи жэлээ бүтээжэ байнабди. Нёдондо Эрхүүгэй, Сибириин хүүргэ баригшадай захилаар 19 мянган тонно продукци гаргаа бэлэйбди. Байгша ондо 25 мянган тонно продукци бүтээхэ даабаритайбди. Иимэ ехэ продукци гаргажа, хүүргэ баригшадай захилые дүүргэхын тула манай заводой хүдэлмэришэд яhалал оролдожо хүдэлхэ болоно бшуу.

Хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ гээшэ харюусалга ехэтэй ажал юм. Ĥайн шанартай продукци гаргахын тула дүршэл хэрэгтэйл болодог. Манай заводто залуу хүдэлмэришэд ехэ олон. Эдэнэр хоёр-гурба hарын курсада hуража, хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ мэргэжэл шудална.

Би урдань слесареэр хүдэлhэн хүм. Өөрынгөө дураар шэнэ мэргэжэл шудалаа hэм. Мүнөө хоёрдохи жэлээ хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдые хабсаргажа байнаб. Энэ хаhа саг соо яhала ехэ юумэн хэгдээ гээшэ бэзэ. Хамта хүдэлдэг нүхэдни намайе hаяшаг бригадираар дэбжүүлhэн юм. Бригададамнай арбан зургаан хүн тоологдоно. Электро-гагнууршад, слесарьнууд, түмэр үрэмдэгшэд манай бригадада бии. Бидэнэр түмэр гагнан холбожо, хүүргэнүүдэй хэрэгсэлнүүдые бүтээнэбди. 20—30 миллиметр зузаан түмэр нэгэшье забhаргүйгөөр гагнахын тула ехэхэн шадабари хэрэгтэй болодог.

Мүнөө бүхы ажалаа автомат шахуу түхеэрэлгэнүүдэй ашаар бүтээнэбди. ПШ-54, Т-17 түхэлэй автомат шахуу түхеэрэлгэнүүдые hайнаар ашаглажа шадабал, ехэ продукци гаргаха арга боломжо бии байдаг. Манай бригадын залуу хүдэлмэришэн Алексей Чижов халаан соогоо 200 метр утатай түмэр гагнажа, эгээл үндэр бүтээсэ түйлана. Алексей урдань барилга дээрэ электро-гагнууршанаар хүдэлhэн юм. Нёдондо манай заводто хүдэлхөөр ерээ hэн. Тэрэ богони болзор соо автомат шахуу түхеэрэлгэнүүдээр гагнуури хэжэ hураа. Мүнөө халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, нүхэдэйнгөө магтаалда хүртэхэл ёhоороо хүртэнэ бшуу.

Александр Овчинниковые абаад үзэе. Тэрэ гурбан ондоо мэргэжэл шудалаа. Электро-гагнуури хэдэг. Түмэр үрэмдэдэг. Алишье ажалаа эрхим шанартайгаар бүтээдэг, ёhотойл уран гартай хүдэлмэришэн юм. Бригадынгаа бэшэшье олон гэшүүдэй нэрэ солые дурдажа болохоор. Бултэ тэгшэ hайнаар хүдэлжэ байна.

Жэшээлхэдэ, бригадымнай эгээл залуу хүдэлмэришэн Валентин Бетехтин дунда hургуули дүүргэhэн. Мүнөө Зүүн Сибириин технологическа институтда заочноор hуража, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлнэ. Тэрэ слесариин, электро-гагнууршанай мэргэжэлтэй. Мүнөө зургаан хүнhөө бүридэhэн звено даана. Валентин Бетехтинэй звеногой хүдэлмэришэд hайн шанартайгаар ажалаа бүтээжэ, олоной hайшаал магтаалда хүртэжэ эхилээ.

Манай бригадын коллектив мүнөө Украинын хүүргэ баригшадай захилаар продукци гаргажа байна. Тон харюусалгатай ажал хэжэ байhанаа бригадымнай хүдэлмэришэн бүхэн hайн мэдэнэ, ойлгоно гээшэ. Тиимэhээл голодоhо гаргангүйгөөр хүдэлхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Бидэнэр голодоhогүйгөөр хүдэлхэ ёhотойшьебди.

Манай бригадын хүдэлмэришэд мүнөө хүүргын 36 метр ута проледүүдые хабсаргажа эхилээ. Энэ проледүүдтэ 20—25 тонно түмэр ороно. Хэрбээ голодоhо гаргаад байбал, бидэ тон ехэ түмэр хэрэглэлhээ гаргаха болоно ха юмбибди. Хэды ехэ ажал миин хосорхо гээшэб! Иимэ юумэнэй үзэгдэхэгүйн тула хүдэлмэришэн бүхэн тон харюусалгатайгаар ажалдаа хандаха болоно бшуу.

Манай бригадын коллектив үшөөл залуу, дүршэл шадабаряар багашаг. Гэбэшье hайн шанартай продукци гаргахын тула ёhотойгоор тэмсэнэ. Техническэ хиналтын таhагай хүдэлмэришэд манай хүдэлмэришэдэй хэhэн ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, тон харюусалгатай ажал даалгадаг болонхой.

Электро-гагнууршаднай илангаяа hайн үрэ дүн түйлана. Эдэнэр hүүлэй сагта бүхы продукцияа эрхим шанартайгаар техническэ хиналтын таhагта тушаадаг болоо. Бидэнэр байгша оной март hара соо 127 тонно продукци гаргаха даабаряа үлүүлэн дүүргээ hэмди. Мүн апрель соо hайн үрэ дүн түйлаабди.

Бидэнэр түйлаhанаараа hанаагаа заhаад ябаха эрхэгүйбди. Саашадаашье ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, hайн шанартай продукци ехээр гаргахын тула тэмсэхэ болонобди. Манай бригадын коллектив дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 10 тонно продукци гаргаха, 5 хүдэлмэришэндэ хоёрдохи мэргэжэл олгохо, оньhон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, ажалай бүтээсые 3 процентээр дээшэлүүлхэ гэhэн социалис уялга абаhан байна.

Түрүүшын квартал[...] хараад үзэхэдэ, яhа[...] самаар. Хүдэлмэри[...] халаан бүриингөө [...] үлүүлэн дүүргэдэг [...] Ажалhаа хожомдодо[...] лай журам эбдэдэг [...] най дунда үгы. Оло[...] дэлмэришэднай хэдэ[...] жэл шудалhан. Энэ[...] hээ оньhон түхеэрэл[...] хүсэдөөр ашаглажа, [...] лайнгаа бүтээсые [...] лүүлнэ. Залуу хүдэ[...] шэн Алексей Чижов [...] соогоо 150 метр га[...] хэхэ даабаряа 200-да [...] нэ гэжэ дээрэ хэл[...] Валентин Бетехтин, [...] сандр Овчинников [...] мүн лэ 190—195 мет[...] мэр гагнажа, үндэр [...] түйлана. Манай хүд[...] шэд мэргэжэл ша[...] дээшэлүүлжэ. ор[...] hайнаар хүдэл[...] ашаар ажалайнгаа бү[...] улам дээшэлүүлнэ. [...] бага гаргашатайга[...] продукци бүтээн га[...]

Бидэнэр юhэдэхи [...] жэлэй дүрбэдэхи, тод[...] хы жэлдэ эдэбхи үүс[...] гээр хүдэлжэ байнаб[...] шадаа бүри габш[...] хүдэлжэ, ехэ продук[...] гахын тула бүри [...] болонобди.

А. АСТА[...]
хүүргын т[...] хэрэгсэлнүүдые бүт[...] заводой хабсаргагш[...] бриг[...]

КПСС-эй гэшүүн Иннокентий Иванович Непомнящих Баунтын аймагай «Заветы Ильича» колхоздо hаалишанаар арбаад жэлдэ хүдэлнэ. Тэрэ өөрынгөө габшагай бэрхэ ажалаар аймаг соогоо мэдээжэ болонхой юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунист Иннокентий Непомнящих.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН УГ ГАРБАЛТАЙ

Александр Марфин hургуулиингаа hүүлээр эхэ, эсэгынгээ, ахынгаа харгые шэлэжэ, Марфинтанай бүлэ үшөө нэгэ хүдэлмэришэнөөр олошорhон юм. Тэрэ богонихон болзорой туршада слесарь-хабсаргагшын мэргэжэл шудалжа, хүдэлмэришэдэй бүлэдэ нэмэhэн. Мүнөө даабарияа 120—140 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Александр нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, ВЛКСМ-эй заводской комитедэй гэшүүн юм. Сэлэн-Дүүмын заводто уран hайханай бүлгэмэй ансамбль байгуулгада тэрэнэй хубитань ехэ.

Л. СЛЮНКИНА.

НОГОО ĤАЙНААР УРГУУЛХЫН ТҮЛӨӨ

Бии байгаа сабшалангайнгаа гектар бүриhөө ямаршье уларилтай жэлдэ тогтууритай hайн ургаса хуряажа абаха зорилго аймагаймнай бүхы ажахынууд урдаа табинхай. Иигэжэ сабшалангай ургаса дээшэлүүлжэ шадабал, улам олошоржо байгаа нийтынгээ адууhа малда бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл хуряажа абахамнай дамжаггүй. Сабшалангые үндэhөөрнь hайжаруулха хэрэгтэ аймагай бүхы ажахынууд анхаралаа ехээр табина.

Орхигдошоhон сабшалан, бэлшээриие элдүүрилhэнэй удаа тэрээн дээрэ олон жэлэй ногоо таринабди. Гурбан жэлэй туршада Захааминай ажахынуудта 2515 гектар сабшалан иигэжэ үндэhөөрөө hайжаруулагдаа. Энээнэй тэн хахадтань сибириин волоснец, 480 гектарта олон жэлэй ногооной холисо, үлэгшэдэнь хяаг, житняк, костер безостый гэхэ мэтэ ногоон таригдаа.

Гэбэшье энэ шухала хүдэлмэри аймаг доторнай үшөөл ааляар ябуулагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, бүхы сабшалангаймнай оройдоол 9 процентнь үндэhөөрөө hайжаруулагдаад байна бшуу.

Энэ шухала хүдэлмэри Харацайн, Енгорбойн, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозуудта эмхитэйгээр ябуулагдана. Енгорбойн совхоз гурбан жэлэй туршада бүхы сабшалангайнгаа 13 процентые hайжаруулжа, тэрээн дээрэhээ баян ургаса хуряажа абадаг болоо.

Малшаднай олон жэлэй таримал ногооной юрын үбhэндэ орходоо, алишье талаараа булюу, ашаг шэмэтэй байhыень ойлгодог болонхой. Тиимэhээ эдэ ногоо яажа тарихада hайн шанартай үбhэн хуряагдахаб гэжэ элирүүлхын тула мэргэжэлтэд яhала хүдэлмэри ябуулаа. Сибириин волоснец, житняк, тимофеевкэ холижо тарихада, hайн шанартай үбhэн абтана. Олон жэлэй таримал ногооной холисо бага талмайда таригдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Эдэ ногооной үрэhөөр дуталдадаг дээрэhээ ажахынууд иимэ бэрхэшээлдэ ороно.

Сабшалангые үндэhөөрнь hайжаруулха хүдэлмэридэ түгэс оньhожоруулагдамал лугомелиоративна отрядуу совхозуудта байгуулагданхай. Эдэнэй мэдэлдэ хэрэгтэй трактор, хүдөө ажахын бусад оньhон түхеэрэлгэнүүд үгтэнхэй. Отряд бүхэндэ жэлэй туршада хэхэ ажалайнь түсэб бүри эртэнhээ табигдадаг байна.

Жэшээлхэдэ, аймагаймнай ажахынууд урзанда жэлдэ 500 гектар сабшалан дээрэhээ 7350 центнер таримал ногооной үбhэ хуряажа абаhан юм. Урдань энэ сабшалангай гектар бүриhөө 8,2 центнер хуряажа абадаг байбал, хүрьhыень hайжаруулжа, олон жэлэй таримал ногооной үрэhэ хаяhанай ашаар ургасыень гектарай 5—6 центнерээр дээшэлүүлээ. Харин үнгэрэгшэ жэлдэ Захааминай колхоз, совхозууд 1330 гектарай таримал ногоо сабшажа, гектар бүриhөө дунда зэргээр 19,5 центнер үбhэ хуряажа абаа.

1973 ондо аймагай олохон ажахынууд таримал ногооной hайн ургаса хуряажа абаба. СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой нүхэр Рыгзеновагай хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отряд 250 гектар сабшалангай га бүриhөө 23 центнер үбhэ сабшажа абаба. Зарим ургасатай сабшалан дээрэhээнь гектарай 40 центнер үбhэн хуряагдаhан байна. «Михайловский», Санагын совхозуудай лугомелиоративна отрядууд даажа байhан сабшалангай гектар бүриhөө 22 центнер hайн шанартай үбhэ хуряажа, мүн лэ hайн амжалта түйлажа шадаа.

Дээрэ дурсагдаhан ажахынууд hайжаруулагдаhан сабшалан дээрээ наг шэбхэ ехээр гаргахаhаа гадна, тэндээ минеральна үтэгжүүлгэ мэргэжэлтэдэй заабариин ёhоор оруулна. Энээнэйл ашаар совхозууд бэшэндээ орбол, гектар бүриhөө 4—5 центнерээр ехэ үбhэ хуряажа абаhан болоно.

Харацайн, Хамниин, Дүтэлүүрэй, Енгорбойн совхозууд тараалан дээрээ минеральна үтэгжүүлгынгээ ехэнхи хубиие гаргадаг байха юм. Энэ шухала үтэгжүүлгээр дуталдадаг тула сабшалан дээрээ багаар гаргана. Республикымнай дээдын зургаанууд эндэ дурсагдаhан ажахынуудые хараадаа абажа, минеральна үтэгжүүлгэ хожомоо хубаарилхадаа тусгаар анхаралдаа абаха бэзэ гэжэ найдая. Аймагай ажахынууд Зэдын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй гэмээр минеральна үтэгжүүлгээ дутуу абана.

Олон жэлэй таримал ногоо хэзээ, хэды, шэнээнээр ямар газар дээрэ, яажа тарихада таарамжатай зохид бэ гэжэ мэргэжэлтэ бүхэн hайн ойлгодог. Гэбэшье нютаг бүхэн өөрын онс[...] жэтэй байдаг ааб даа[...] мэhээ энээн тушаа [...] ноор хэлэхэ хүсэлтэй[...]

Шугы бургааhа[...] руулhан газарые саб[...] hайнаар, элдүүрил[...] удаа тэрээн дээрэ [...] хэнэбди. Намаглиг, [...] дошотой газарые [...] хэрэглэнэбди. [...] дыень тусхай түхеэр[...] отолжо, диск шэрэ[...] удаа, хүндэ катогоо[...] hыень нягтаруулаад [...] райнь хүрьhэнэй [...] нимгэниие хараадаа [...] элдүүрилнэбди.

Олон жэлэй таримал[...] имагтал май hарын [...] таригдана. Тарилгая[...] түхэлэй түхеэрэлгээ[...] нэйнгээ удаа борной [...] дэгбди.

Тараалан, сабш[...] үрэжэл hайжаруулха [...] хүдэлмэри республи[...] най түлэг ябажа ба[...] шагай хоёр hарын [...] аймагай ажахынууд [...] тонно наг шэбхэ гарга[...] сэбтэй. Энэ хүд[...] СССР-эй 50 жэлэй [...] рэммжэтэ совхоздо [...] римтайгаар хэгдэнэ. [...] байдалаар эндэ 4000 [...] наг шэбхэ сабшалан [...] гаргагдажа тараагдаба [...] хэбээрээ саашадаа [...] бал, түс ажахын ме[...] торнууд хараалhан [...] ойрын үдэртэ дүү[...] Хамниин совхозой [...] дуудай ажал хэрэгын [...] лэ урагшатай hайн [...] тэмдэглэхэ хэрэгтэй. [...] до 77 гектар сабша[...] рёологдоо. Сабшалан[...] до, шулуунhаа сэбэр[...] дэлмэри мүн лэ эн[...] наар ябуулагдана.

Түсэбтэ табан [...] шиидхэхы, дүрбэдэх[...] Захааминай ажахын[...] гектарта олон жэлэй [...] мал ногооной үрэ[...] түсэбтэй. Мүнөө үе[...] гай ажахынуудта 8 [...] лиоративна отряд эн[...] да хүдэлжэ байнхай[...] хынуудта бии байга[...] лүүр станциин 4-нь [...] дэнэ. Ĥаянай мэдээ[...] гектар сабшалан үнд[...] даба.

Аймагай олон л[...] энэ харюусалгатай [...] рнеэ эмхи гура[...] ябуулжа, нийтын[...] малда бардам хүр[...] тэжээл бэлэдхэжэ [...] рэгтэ өөрынгөө ехэ[...] тые оруулхаар бэе[...] оролдосотойгоор [...] байна.

А. ШОН[...]
аймгүйсэдкомой [...] ажахын управ[...] ахамад агр[...]
Захааминай аймаг.

ПЕНСИОНЕР-КОММУНИСТНУУДАЙ ЭДЭБХИ

Бэшүүрэй сельскэ Соведэй гүйсэдкомой дэргэдэ территориальна партийна эхин организаци байгуулагданхай юм.

Энэ эхин организаци гол түлэб пенсионер-коммунистнуудhаа нэгэдэнэ. Эдэнэй тоодо урдань врачаар, багшаар гү, али лесничээр, бухгалтераар, агрономоор-шье ажаллаhан коммунистнууд бии. Ĥара бүхэндэ алгадгүй партийна суглаагаа зарлажа, өөрынгөө ажабайдалдахи шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ байдаг бата гүримтэй.

Территориальна партийна эхин организациин зарим гэшүүд тухай хөөрэхэ хүсэлэн түрэнэ. Эдэнэр хэд гээшэб гэбэл, шүдэнэй эмшэн ябаhан нүхэр Баранов «Республикын габьяата врач» гэhэн нэрэ зэргэтэй, Ленинэй ба Ажалай Улаан Тугай орденуудтай, шударгы коммунистнуудай нэгэн. Тэрэ агитатораар томилогдонхой, даалгагдаhан участогтаа ойлгуулалмжын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулжа байдаг. Урдань hургуулиин эхин классуудай багша ябаhан Конечных Василий Тихонович мүнөө ажалай ветерануудай бүлгэмэй түрүүлэгшээр хүдэлнэ. Ĥургуулиин үхибүүдтэй, мүн залуушуултай ходо уулзажа, элдэб темээр хөөрэлдөө эмхидхэдэг, ажалай алдар солын ёhо заншалые баримталан ябахые тэдэндэ хүсэдэг, партийна суглаануудта эдэбхитэйгээр хабаададаг. Нүхэр Тетерин урдань лесник ябаhан коммунист. Мүнөө тэрэ өөрынгөө hайн дураар Бэшүүрэй аймагай музейе даагшаар ажаллажа байдаг юм. Жэл бүри музейгээ янза бүриин экспонадуудаар баяжуулжа, илангаяа байгаалиин таhагта хэрэгтэй элдэб зүйлнүүдые бэдэрэн олодог гээшэ.

Партийна эхин организациин секретарь Г. П. Чуков хэды үндэр наhатай болобошье, тосхоной кинотеатрта ажалладаг. Тиихэтээ хамта нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Тэрэ хадаа Бэшүүрэй аймагай арадай сүүдэй заседатель.

Бэшүүрэй сельскэ Соведэй гүйсэдкомой байшан соо мүнөө агитпункт оршодог. Пенсионернууд бултадаа тусхай графигай ёhоор тэндэ үдэр бүхэндэ үдэшын 5 часhаа 8 час болотор ээлжээгээр дежурладаг гээшэ. Тиихэ зуураа коммунист бүхэн агитатор, өөртөө даалгагдаhан участогтай. Мүнөө СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтын урда тээ ойлгуулалмжын хүдэлмэри тэдэнэр оролдосотойгоор ябуулжа байна.

Манай партийна эхин организациин бүридэлдэ ородог пенсионер-коммунистнууд иигэжэ нийтын хэрэгтэ өөhэдынгөө хубитые оруулжа байдагынь ехэл hайшаалтай.

М. АШИРОВА.
Бэшүүрэй аймаг.

Манай ороной эгээл түб болохо Баруун Сибириин набтар газарай буртаг тайга соо оршодог газарта мүнөө зун тусхай экспедици эльгээгдэнхэй. Эхэ оронноймнай географическа энэ түб дээрэ тусхай обелиск табигдаха юм. Тэрэниие вертолёдоор тайгада буулгаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: обелискын макет.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

ЕВРОПОДО ЭГЭЭЛ ТОМО

ЛЕНИНГРАД. Эндэ дүтэ шадар оршодог Орлинско шубуунай фабрика түрүүшынгээ хэдэн арбаад мянган дальбараа тушаан абаба. Энэ фабрика жэл бүри найма миллион дальбараа дэгжээхэ юм. Тахяагай мяха үйлэдбэрилдэг Европодо эгээл томо энэ предприяти түсэбөөр хараалагдаhанhаа нилээд урид бодхоогдожо, ашаглалгада оруулагдаа.

Нүхэ малтажа, hууриинь табяад, бахананyудые бодхоодог заншалта гүримhаа арсажа, эдэнэр барилгын талмай дээрэ дүрбэлжэн баханануудые зообо. Тэрээн дээрээ фабрикын байшангые бодхоно. Энэ технологи шубуунай байрые түргөөр хабсаргаха арга олгобо.

Жэгүүртэнэй хотын түрүүшын ээлжээнэй таби шахуу байшан гэр 160 гектар талмай газар эзэлнэ. Эндэхи үйлэдбэри оньhон автомат аргаар хүдэлнэ.

ТАБАН РЕСПУБЛИКАДА — АВТОМАТ ТЕЛЕФОН

ВИЛЬНЮС. Вильнюстэхи хотонууд хоорондын станцида ашаглалгада орохон холын холбооной коммутаторай узел Балтикаhаа эхилээд, Дон хүрэтэрхи дайдада оршодог ороной табан республикын хотонуудай дунда автомат телефоной хэлхээ холбооо хангадаг болохонь.

Электрон хэрэглэhэн энэ туршалгын бүлэг барилга часай турша соо хотонуудай хоорондо 70 мянган ондоо хөөрэлдөө хэхэ арга олгоно. Тиихэдээ энэнь эгээл зохид линиин автомат аргаар шэлэн олохо байна. Чехословакиин «Тесла» гэжэ фирмэ Ригын ВЭФ заводтой хамта энэ узелые зохёожо бэлдэhэн байна.

Вильнюстэ ашаглагдажа эхилhэн энэ бүлэг барилга СССР-эй хэлхеэ холбоондо чехословак-совет үйлэдбэриин коммутаторай түрүүшын узел болоно.

САМАРКАНДЫН ЛИФТНҮҮД

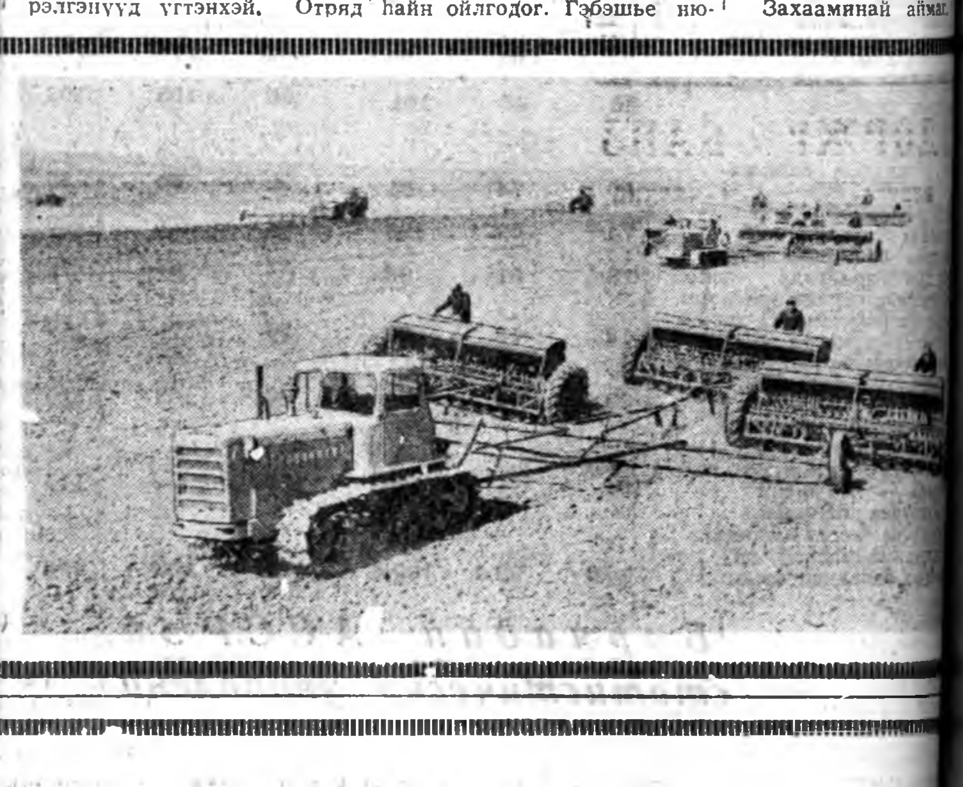
САМАРКАНД. Эндэхи завод далайн суднануудта хэрэглэгдэдэг лифт бүтээн гаргаба. Советскэ Союз, ГДР, Инди болон Норвегиин верфьнуудта баригдажа байhан суднануудта ашаанай болон пассажирнуудай лифт бүтээхэ захил энэ предприятида ороо.

Заводто эмхидхэгдэhэн далайн суднануудай лифт бүтээдэг участогта 40, 100, 125 килограмм ашаа үргэхэ гурбан ондоо янзын машинанууд бүтээгдэхээр хараалагдана. Суднануудай лифтнүүд ашаглахада таарамжатай, найдамтай.

УРГАСА ХАМГААЛХА ЗУРУУД МОДОН

СТАВРОПОЛЬ. Поли хамгаалха зуруud модо хабартаа тариха түсэбөө хизаарай зүүн районуудтахи ой модоной оньhожоруулагдаhан ажахынууд дүүргэбэ. Ой модоной-мелиоративна ажалай хизаарай зүүн, тан гасуурта абтадаг районуудта хэгдэhэниинь hайшаамаар. Юуб гэхэдэ, эндэхи газар hалхинда үлеэгдэжэ, муудадаг байна. Ногоон тарималнуудай табанайнь дүрбэн хуби эндэ оршоно. Бүхыдөө 13 мянган гектар талмайда зурууд модон таригдаа.

Поли хамгаалха зурууд модод хоорондоо 300—500 метр зайтайгаар, hалхинай буудаг шэглэлые хүндэлэн таригдана.

Чимкентын областиин тарягшад Казахстанда эгээл түрүүлэн хабарайнгаа тарилгые эхилhэн юм. Тэдэнэр мүнөө жэл тараалангайнгаа талмайе үргэдхэхэ, шэнэ газар элдүүрилхэ ехэ түсэб табинхай. Жэшээлэн хэлэбэл, Ждановай нэрэмжэтэ совхозой тарягшад 1600 гектар шэнэ газар хахалха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинскэ районой Ждановай нэрэмжэтэ совхозой поли дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛША АРАДАЙ ЗАСАГ

Байгша оной июнийн 16-да СССР-эй Верховно Советэй ээлжээтэ һунгалта болохонь. Энэ үдэр манай гүрэнэй эгээн дээдын засагай зургаан — Совет Социалис Республиканудай Союзай Верховно Совет һунгагдаха юм.

Совет гүрэнэй үндэһэн хуулиин — Конституциин ёһоор СССР-эй Верховно Совет дүрбэн жэлэй болзоор һунгагдадаг. Үнгэрһэн дүрбэн жэл соо түүхэтэ үйлэ хэрэгүүд болоо. СССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй ойн ехэ баярые манай ороной бүхы арадууд тэмдэглээ. Ленинскэ национальна политикын илан [illegible] болоһон энэ байндэрые Совет ороной бүхы арадууд [illegible] тэмдэглэһэн байна. Советскэ Союзай хуулихоорондын байдал улам батажаа. «Хүйтэн дайнай» [illegible]. КПСС-эй XXIV съезд [illegible]. Олон ондоо ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо энхэ амгаланаар зэргэ оршон байха ленинскэ гүрим хуулихоорондын харилсаанай [illegible] байна.

Совет засаг гэээшэ ажалшан арадай засаг юм. Пролетариадай ангиин тэмсэлэй дүнгөөр [illegible] Совет засаг манай орон социализмын бүрин гүйсэд илалта хангаа. Манай ороно коммунизм байгуулаха гэһэн гайхамшаг зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ арад зоноие элсүүлжэ байна.

Советүүд — манай социалис гүрэнэй политическэ үндэһэ һуури мүн болоно. Социалис гүрэнэй хүгжэлтэ демократическа [illegible] байһые Советүүдэй үйлэ ажал гэршэлнэ. Сельсэ Советһээ эхилээд СССР-эй Верховно Совет хүрэтэр гүрэнэй бүхы засагые хүсэдөө бэелүүлнэ. Социалис экономикые, соёл гэгээрэлые [illegible] КПСС-эй зохёоһон [illegible] депутадуудай [illegible] байна.

Коммунис партиин хүтэлбэрээр ажал ябуулгаа эрхилдэг ажалшадай депутадуудай бүхы Советүүд [illegible]. Советүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай [illegible] XXIV съезд депутадууд [illegible] заагаһан байна. Депутат гэшэ арад зоной һунгаһан найдалгата хүн болоно. Хүдэлмэришэд, таряашад, альба хаагшадай түлөөлэгшэд — [illegible] Совет ороной бүхы үндэһэ яһатанай [illegible] байна. СССР-эй Верховно Советэй [illegible] (1937—1946 он) [illegible] 1143 депутадай 795-нинь [illegible] 1378 депутадай 831-нинь [illegible] байна.

Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые [illegible] Буряад АССР-эй нютагай Советүүд олон мянган эдэбхитэдтэ түшэглэн, хүдэлмэрээ [illegible] һайжаруулаа. [illegible]

[illegible] Депутадай статус тухай хуули [illegible] Буряадай АССР-эй 14-дэхи зарлалай нютагай Советүүдтэ депутадуудай 98,3 процентнь 1973 ондо һунгагдаһан [illegible] байна.

[illegible] Буряадай [illegible] Совет ороной бүхы нютагай Советүүдэй [illegible] С. БАДМАЕВ.

[illegible]

С. БАДМАЕВ.

ҺАЙХАН БЭЛЭГ

Зурагтай

Екатерина Доржиевна тэрэ [illegible] үндэр шанда хүртэхэб [illegible] мэдээшьегүй һэн. Гэн[illegible] үглөөгүүр сугтаа хүдэл[illegible] басагадынь гүйлдэжэ [illegible]. Екатеринаяа амар[illegible]лаа, баярай үгэнүүдые [illegible], хүхилдөө, баярлаа [illegible].

— Басагад, яалдажа байна, юун болооб? — гээд [illegible] асуухадань, басагадынь газетэ харуулан.— Ха[illegible], 1973 оной бүхэсоюзна [illegible] мүрысөөндэ илажа [illegible]һандаш, «Ажалай габъягай түлөө» медаляар [illegible] гэһэн Указ гараал. [illegible]! — гэлдэбэд.

Иигэжэ энэ жэлэй март [illegible] дулаахан үдэрнүүдэй [illegible] эрхим наймаалагша [Ек]атерина Будаева гүрэнэй [ша]гналда хүртөө бэлэй.

Нүхэр Будаева Улаан-[Үдэ]ын «Наймаанай байшан[г]» табадахи жэлээ хүдэл[жэ] байна. Һүүлшын хоёр [жэл] соо парфюмернэ таһа[гые] даана.

Зүгөөр Екатерина гансата [на]ймаалагшан болоогүй юм [...]. Хүн бүхэн «өөрыгөө» [...]рдэг гэдэг. Энэ баһал [...] хаш даа. Екатеринашье [...] болохоёо, ямар мэргэ[жэл]дэ дуратайгаа удаан бэ[...]. Найман класс дүүр[гэ]сэрээ Хяагтын-трико[та]жна фабрикада зургаан [...] хүдэлөө. Һүүлээрнь [Ул]аан-Үдын кооператив[ын] техникумые 1962 ондо дүүргээд, наймаа[ла]гшын мэргэжэлые шу[...]лаа эрмэлзээ һэн. [...] худалдаа наймаанай организацинуудта хүдэлжэ захалаа бэлэй.

— Наймаалагшын хүдэлмэри минии һанаһанда таарана. Энээндээ бүхы наһаа зорюулха хүн бэзээб — гээд Будаева хэлээ һэн.

Парфюмернэ таһагта һара бүриин түсэб дүүргэхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ гэжэ наймаалагшад һайн мэдэхэ. Үдэр бүри шахуу һайн шанартай парфюмернэ зүйлнүүд таг дээгүүр байха ёһотой. Эхэнэрнүүдэй дура татама элдэб хэрэгсэлэй зүйлнүүдэй байха баһал шухала.

Екатерина Будаева хуушарһан парфюмернэ зүйлнүүдые таг дээгүүрээ хэбтүүлхэгүйе оролдодог юм. Өөрөө склад ошожо, хүн зоной абамаар юумэнүүдые шэлэжэ, таһагтаа асардаг байна. Эрхилэгшынгээ нигэжэ оролдожо байхада, сугтаа хүдэлдэг нүхэдыньшье миин һуудаггүй, шадаха соогоо оролдодог, таһагаа сэбэр байлгадаг, худалдан абагшадай эрилтэ анхаралтайгаар шагнадаг, тэдэнээ хүндэлдэг байна. Тиимэ хадань лэ парфюмернэ таһагта эрэшүүл, эхэнэрнүүдшье олоороо суглардаг. Наймаанинь гүйсэтэй ябадаг бэзэ.

Парфюмернэ таһаг энэ жэлыешье һайнаар эхилээд байна. Түрүүшын кварталай түсэбые 105 процент дүүргэээ.

— Саашадаашье энээнһээ доошо бэшээр дүүргэхые оролдохобди, — гээд, Екатерина Будаева нүхэдэйнгөө зүгһөө хэлэбэ.

Д. ДЫЛГЫРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Будаева.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

СССР-эй Наукануудай академиин 250 жэлэй ойдо

БУРЯАД ХЭЛЭ ШЭНЖЭЛЭЛГЭДЭ ҮҮРГЭ ЕХЭТЭЙ БАЙГАА

1.

Үргэн ехэ Сибирь ороной олон үндэһэтэнэй хэлэнүүдые, тэрэ тоодо буряад хэлэ шэнжэлхэ хэрэгтэ Наукануудай академиин аша габьяа угаа ехэ юм. Академи хадаа бии болоһон түрүүшынгээ жэлнүүдһээ эхилжэ, эдэ хэлэнүүдые шэнжэлжэ захалаа юм гэхэдэ, алдуу болохогүй байна. Юундэб гэбэл, Россин Академи бүри 1733 ондо Камчатка, Сибирь шэнжэлхыень научна томо экспедици эльгээһэн байна. Аяар арбан жэл соо ябажа ерэһэн энэ экспедици хэдэн бүлэг бүлэгүүд боложо хубаарһан юм. Сибирие шэнжэлхэ отрядтань Академиин гэшүүд Г. Ф. Миллер. И. Г. Гмелин болон бусад хабаадалсаа һэн. Жэшээнь, академик Г. Ф. Миллер ондо ондоо хэлэтэнһээ олон үгэнүүдые, энэ тоодо гурбан зуугаад шахуу буряад үгэнүүдые бэшэжэ абаһан байна. Тэрэ гар бэшэгынь Наукануудай академиин Ленинградай архивай жасада байдаг. Экспедициин үедэ Миллерэй бэшэжэ абаһан тэдэ материалнууд үнгэрэгшэ хоёр зуу гаран жэлэй туршада соо буряад хэлэнэй үгын жасын хайшан гэжэ хубилһые хүгжэһые шэнжэлхэдэ, нилээд туһатай байха юм.

Сибириин отрядай бусаһаар, 25 жэл үнгэрөөд байхада, 1768 ондо, Россин Академи баһа хоёрдохёо ехэ экспедици эмхидхэжэ эльгээгээ һэн. Академик П. С. Палласай хүтэлбэрилһэн тус экспедици тэрэ үеынхеэр бодоходо, мүн лэ горитойхон шэнжэлгэнүүдые хэһэн байна. Палласһаа гадна, мүн лэ элитэ эрдэмтэд И. Г. Георги, И. П. Фальк болон бусад тэндэ хабаадалсаа һэн. Экспедицидэ ябалсагшадай дундаһаа академик Палласай «Сравнительные словари всех языков и наречий» гэһэн томо номынь буряад хэлэ шэнжэлхэдэ тон шухала юм. Палласай энэ номынь хоёр хэһэгээр —1787, 1789 онуудта Санкт-Петербургта хэблэгдэһэн. Эндэнь 150 шахуу буряад үгэнүүд бии. Тус үгэнүүдэй бэшэгдэһэнһээ хойшо үнгэрһэн саг соо буряад хэлэнэй абиан, үгэнүүдэйнь али зэргээр хубиһые хаража үзэхэдэ, энэ материал хэрэгтэй байха юм.

Олон янзын хэлэнүүдые онсо һайнаар шэнжэлдэг байһан гайхамшаг эрдэмтэ М. А. Кастрен XIX зуун жэлэй дүшөөд онуудта Россин Академиин даабаряар Сибирь орон соогуур аяншалһан байна. 1848 оной туршада Нижнеудинскын, Түнхэнэй, Сэлэнгын, Хориин буряадуудай нютаг хэлэнүүдээр ехэ материал суглуулаад, буряад хэлэнэй научна грамматика эгээл түрүүн бэшээ һэн. Энэ номыень академик А. Шифнер хэблэлдэ бэлдээд, 1857 ондо немец хэлэн дээрэ толилоо бэлэй. Дурсагдаһан нютаг хэлэнүүдэй үгэнүүдые сасуудхаһан һонирхолтой материал номойнь түгэсхэлдэ хабсаргагданхай. Кастренэй «эрхим гэгшын энэ шэнжэлгэнь монгол хэлэнүүд тушаа бэшэгдэһэн тэрэ сагай бүтээлнүүдһээ үдаан саг соо холо үлүү байгаа», — гэжэ академик Б. Я. Владимирцов бэшээ һэн. («М. А. Кастренэй дурасхаалда» гэһэн согсолбориин 92-дохи хуудаһанда харагты. Ленинград. 1927 он).

XX зуун жэлэй эхеэр мүн лэ Академиин даалгабари дүүргэн. Цыбен Жамцарано буряад арадай аман зохёол суглуулдаг байһан юм. Тэдэ материалнуудынь буряад хэлэ шэнжэлхэдэшье угаа хэрэгтэй байха юм.

Кастренэй болон бусад эрдэмтэдэй буряад хэлэн тухай бэшэһэн номуудые һайнаар хэблэжэ гаргадаг байһаниинь Наукануудай академиин үшөө нэгэ аша габьяань мүн.

Тиин Октябриин хубисхалай урда тээ Наукануудай академи буряад хэлэ шэнжэлхэ талаар түрүүшын алхам хэһэн байна.

2.

Октябриин хубисхалай һүүлээр Наукануудай академи буряад хэлэ бэшэгые тон үргэнөөр шэнжэлэн дэлгэрүүлжэ захалһан юм. Бусад шухала асуудалнуудай хажуугаар мүн буряад хэлэ шэнжэлэлсэхэ тусгаар научна эмхи зургаанууд Совет засагай түрүүшын жэлнүүдһээ эхилэн байгуулагдаа һэн. Жэшээнь, 1922 ондо Буряадай эрдэмтэдэй комитет (Буручком) бии болгогдоо бэлэй. Тэрэ эмхи зургаан улам хүгжэ хүгжэһөөр мүнөө СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таһагай Буряадай филиал болоод байна. Буручком хадаа эмхидхэгдэһэн түрүүшынгээ үдэрнүүдһээ хойшо буряад хэлэнэй асуудалнуудта хододоо ехэ анхарал табижа, буряад һургуулинуудта үзэхэ түрүүшын ном, хэрэгсэлнүүдые бэшэжэ гаргахада, ниитэ-политическэ терминүүдые зүбөөр хэрэглэдэг болоходо, үзэг бэшэгэй асуудалнуудые шиидхэхэдэ, бэшэгэй дүримүүдые зохёоходо ехэ туһа хүргөө.

Дайнай урда тээ Зүүн зүгэй оронуудые шэнжэлдэг СССР-эй Наукануудай академиин институтдай хабаадалгатайгаар республикымнай хэдэ хэдэн районуудта (Сэлэнгын, Хориин, Баргажанай г. м.) нютаг хэлэ шэнжэлхэ экспедицинүүд эмхидхэгдээ һэн. Мүн профессор Г. Ц. Цыбиков, Б. Барадин, Г. Д. Санжиев гэгшэдэй бэшэһэн буряад хэлэнэй грамматиканууд, тэрэшэлэн Т. А. Бертагаев, Д. А. Алексеев болон бусадай шэнжэлгэнүүд хэблэгдэһэн юм.

Дайнай һүүлээр буряад хэлэ шэнжэлхэ хэрэг илангаяа түргөөр хүгжөө. Жэшээнь, 1951 ондо К. М. Черемисовэй зохёоһон «Буряад-ород словарь» хэблэгдэ (энэнь 1972 ондо нилээд ехэ нэмэлтэ, заһабаритайгаар гараа), 1954 ондо Ц. Б. Цыдендамбаевай редактироваһан «Ород-буряад словарь» толилогдоо. 1958 ондо Д. Д. Амоголоновой зохёоһон «Мүнөөнэй буряад хэлэн» гэжэ багшын дээдэ һургуулида үзэхэ ном толилогдоһон юм. 1962 ондо буряад бэшэгэй шэнэлэгдэһэн дүрим бүтээгдэжэ, үндэһэн буряад бэшэгээ улам наринжуулан һайжаруулха хэрэгтэ ехэ туһатай ажал болоо һэн. Энэ дүримые СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таһагай Буряадай комплексно эрдэм-шэнжэлгын институт ба бэшэгэй дүрим гуримшуулха республиканска комисси хоёр нэмэн заһабарилһан байна.

1953 оной январьда буряад хэлэнэй асуудалнуудаар Улаан-Үдэдэмнай болоһон научна конференци хэлэ бэшэгэй шухала асуудалнуудые шиидхэхэдэ ехэ үүргэтэй байгаа. Москва, Ленинградай, Эрхүү хотын хэлэ бэшэгэй эрдэмтэдэй эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан энэ конференци научна грамматикые дары түргөөр бэлдэн гаргаха тухай шиидхэбэри баталан абаа һэн. Тиин СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таһагай Буряадай филиалай (тэрэ үедэ БКНИИ гэжэ нэрэтэй байгаа), хэлэ үзэдэг Ленинградай университедэй кафедрын эрдэмтэд амжалтатай һайнаар суг ажаллажа, 1962 ондо буряад хэлэнэй научна грамматика бэшэжэ хэблэһэн байна.

Тэрэшэлэн буряад хэлэнэй абианууд, үгын жаса, үгын бүридэл, холболдол, буряадуудай угай бэшэг болон бусад шухала асуудалнуудые шэнжэлһэн Г. Д. Санжиев, Т. А. Бертагаев, Ц. Б. Цыдендамбаев, И. Д. Бураев, Л. Д. Шагдаров, Ц. Ц. Цыдыпов, У-Ж. Ш. Дондуков болон бусадай томо томо шэнжэлгэнүүд толилогдонхой. Мүн Буряадай ниитын эрдэм шэнжэлгын институдай. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ институдай эрдэмтэдэй түрэл хэлэн тухайгаа бэшэһэн статьянууд филологическа сборнигуудта толилогдожо байдаг.

Дайнай һүүлээр Буряадай нютаг хэлэнүүд бүри үргэнөөр шэнжэлэгдэдэг болонхой. Мүнөө үедэ түнхэн, боохон, эхирэд-булгад, баргажан буряадуудай, цонгоол, сартуул, онон-хамнигануудай нютаг хэлэнүүд шэнжэлэгдээд байна. Һүүлэй үедэ Буряадай ниитын эрдэм шэнжэлдэг институдай хэлэ бэшэгэй секторэй хүдэлмэрилэгшэд Эрхүүгэй, Шэтын, манай республикын аймагуудаар жэл бүри ябажа, түсхай программын ёһоор, нютаг хэлэнэй материалнуудые суглуулна.

1963 оной август һарада Улаан-Үдэдэмнай болоһон лингвистнүүдэй ехэ конференци дээрэ мүнөө үедэ Сибириин арадуудай хэлэнүүдэй бэе бэдээ ямараар нүлөөлжэ байһан тухай шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Тэрэ конференцие СССР-эй Наукануудай академиин хэлэ бэшэгэй болон литературын таһагай дэргэдэхи Научна зүблэл, Буряадай эрдэм шэнжэлгын комплексно институт (БКНИИ), Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт эмхидхэһэн юм. «Совет арадуудай хэлэ бэшэг шэнжэлэлгын түүхэдэ анха түрүүшынхиеэ буряадаар хэблэгдэдэг газетын хэлэн тухай, политическэ удхатай номуудай оршуулга тухай мүн буряад уран зохёолой хэлэн гэхэ мэтын асуудалнууд иимэ ехэ конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ», — гэжэ тус зүблөөнэй оруулһан зүбшэл, дурадхалнууд дотор тэмдэглэгдээ бэлэй. («Развитие литературных языков народов Сибири в советскую эпоху» гэжэ номой 216-дахи хуудаһанда харагты. Улаан-Үдэ, 1965 он).

1967 онһоо эхилжэ БИОН-ой хэлэ бэшэгэй секторэйхид буряад хэлэнэй диалектологиин атлас зохёохо материалнуудые суглуулна. Тус секторэй бүлэг хүдэлмэрилэгшэд буряад литературна хэлэндэ хэрэглэгдэдэг үгэнүүдэй удхые тайлбарилһан академическэ томо словарь согсолон бэлдэжэ байна.

Иигэжэ совет үе сагта буряад хэлэн үргэн далайсатайгаар шэнжэлэгдэдэг боложо, энэ шэнжэлэлгэнь эрдэм ухаанай үнэн бодото үндэһэ һуури дээрэ бэелүүлэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ хадаа манай орон дотор эрдэм наукые али болохоор хүгжөөн бадаруулха тухай Совет правительствын, Коммунис партиин саг үргэлжэ гаргадаг анхарал оролдолгын аша үрэ мүн. Национальна республиканудта эрдэм гэгээрэл дэлгэрүүлхэ гэһэн интернациональна үялгаяа СССР-эй Наукануудай академи нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэдэг байгаа, мүнөөшье дүүргэнэ гэжэ онсолон тэмдэглэмээр.

Ц. БУДАЕВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

СОЁЛШОД ХҮДӨӨ ГАРАНА

Хүдөөгэй ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хүдөөгэй соёлой гуламтануудай үүргэ ехэ.

Зэдын аймагта 800 гаран газарта малшад ажаллажа байна. Тэдэниие соёл культурын талаар хангаха гээшэ партийна организацинуудай зорилго болоно. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партком хүдөөгэй малшадые хангалгада ехэ анхарал хандуулна. Эндэ лекторһоо, библиотекарьһаа, концертын бригадаһаа бүридэһэн багахан бүлэг тусхай графигаар ажаллана.

Худалдаа наймаанай, ажаһуудал хангалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд өөһэдын ондоо графигаар хүдэлдэг.

Энэ жэлдэ Гэгээтын хүдөөгэй соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд 12 удаа хүдөө гараһан байна. Тиихэ зуураа Бургалтай, Үшөөтэ, Петропавловка, Цагдата, Нарин тосхонуудта һонирхолтой концертнүүдые харуулаа.

Гэгээтынхидэй жэшээгээр Борьёогой, Торийн совхозуудай, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ, «Мир» колхозуудай соёлой хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ һайнаар хүдэлмэрилхэ гэжэ оролдоно.

Культурын министерствын дурадхаһан туршалга бидэндэ ехэтэ һайшаагдана. Хүдөөгэй бүхы клубууд ДК-гай харьяада абтан ажаллаха гээшэ эгээл таарамжатай гэжэ һанагдана.

Малшадые соёл культурын талаар һайнаар хангаха гэжэ Зэдын аймагай соёлой хүдэлмэрилэгшэд оролдоно. Жэшээлхэдэ, эхэнэрнүүдтэ зорюулагдаһан үдэшэнүүд, ажалай түрүүшүүлтэй залуушуулай уулзалганууд эмхидхэгдэнэ. Зуунһаа зуу, зуу гаран хурьга абажа байһан хонишодтой уулзалганууд үнгэргэгдэдэг. Эдэ уулзалганууд угаа ехэ удха шанартай гээшэ. Залуушуулые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ энэ ехэхэн нүлөө үзүүлнэ. Белоозерскын соёлой байшангай ябуулжа байгаа энэ үүсхэл аймагай олохон нютагуудта дэмжэгдээ. Белоозерскынхид энэ хүдэлмэриеэ ВЛКСМ-эй комитеттэй хамта ябуулдаг.

Бургалтайн хүдөөгэй соёлой байшанда һонирхолтой хүдэлмэри ябуулагдажа байдаг. Колхозойнгоо ажалшадай амжалта туйлаха хэрэгтэнь соёлой хүдэлмэришэд али болохо аргаар туһалха гэжэ оролдодог. Тэдэнэр хүдөө малшадай буусануудаар, полевой стан, бригадануудаар ябажа, ажалай түрүүшүүлтэй уулзалганууды үнгэргэһэн байна.

Жэшээлхэдэ, Социалис Ажалай Герой Е. Н. Бутаковтой, СССР-эй Верховно Советэй депутат Д. Ю. Цыбикжаповтай уулзалганууд болоо. Мүн эндэхи хүдэлмэрилэгшэд ажалай түрүүшүүлэй дүй дуршал дэлгэрүүлхэ талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулдаг юм.

Соёлой байшангай дэргэдэ ажалай хэшээл үнгэргэгдэдэг. Һарадаа нэгэ дахин энэ хонишод суглардаг. Парткомой секретарь Г. М. Мункуев, колхозой түрүүлэгшэ С. Г. Чойдопов гэгшэд эндэ элидхэл хэдэг. Мүн колхозой мэргэжэлтэд тус хэшээл үнгэргэлгэдэ хабаадалсуулагдадаг.

Дээдэ-Үшөөтэйн, Гэгээтын, Инзагатын, Цагаатын, Борьёогой, Доодо-Үшөөтэйн соёлой байшангуудта ажалай залуу түрүүшүүлтэй уулзалганууд болоо.

Һонирхолтой, олондо туһатай хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэхэ арга боломжонууд манай хүдөөгэй соёлой гуламтануудта бии гээшэ. КПСС-эй райком, пропаганда агитациин таһаг малшадаа соёл культурын талаар хангалгада ехэ анхарал хандуулна. Энэ хэрэгтэ комсомолшуудые элсүүлнэ. Буряадай комсомолой байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой угтуулан соёлой үдэрнүүд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Соёлой гуламтануудай хүдэлмэридэ комсомолой эмхинүүдые хабаадалсуулга ехэ удха шанартай.

В. ГАРМАЕВ.
КПСС-эй Зэдын райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша.

ДОРЖИ БАНЗАРОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ...

Буряад-Монголой научна бүлгэмэй бии болгогдоһоор 50 жэлэй ойдо

Республикымнай хизаар [ор]оноо шэнжэлэлгын түүхэ[тэй] юм. Буряад ороной [бай]галиин баялиг, экономи[кын] арга боломжонуудынь [...] мэргэжэлтэд ба шэнжэлэгшэдэй анхарал татадаг [...].

Верхнеудинск (Улаан-Үдэ) [хо]то 1924 оной апрелиин [...] Буряад-Монголой на[учна] бүлгэм эмхидхэн бай[гуул]агдаһан бэлэй. Тус бүл[гэм] Буряадай байгаалиин [баял]игуудые, үйлэдбэрилгын [хүс]нүүдые шэнжэлжэ, со[циа]лис байгуулалтын аша [туһ]ада зорюулха гэһэн зо[рилго] урдаа табиһан байгаа. [Бүлг]эмэй эмхидхэлэй түрүү[шын] заседани дээрэ научна [бүлг]эмдөө Буряадай мэдээжэ [эрдэм]тэн Доржи Банзаровай [нэрэ] олгохо гэһэн шиидхэбэри батадан абаһан юм. Научна бүлгэмдэ тэрэ үедэ 34 бодото гэшүүн тоологдодог һэн. Научна бүлгэмэй правлениин бүридхэлдэ М. И. Амагаев (правлениин түрүүлэгшэ), М. Н. Ербанов болон бусад оролсодог байгаа.

Научна бүлгэм хизаарайнгаа ургамал ба амитадые, буряад, ород (гол түлэб шэмээшэгүүдэй), хамниган зоной урдын түүхэ, ажаһуудал ба ажабайдал, аман зохёол гэхэ мэтые шэнжэлхэ талаар ехэ юумэ хэһэн байна.

Научна бүлгэм Сибириин, Алас-Дурна зүгэй, СССР-эй бусад автономито республиканууд ба областьнуудай научна ба хизаар ороноо шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд ба организацинуудтай нягта холбоо байгуулжа шадаһан түүхэтэй. Тэрэшэлэн харийн оронуудай (тэрэ тоодо МНР-эй эрдэмтэдэй комитедэй, Манчжуриин хизаар шудалха бүлгэмтэй, Зүүн Европые шудалха талаар Германиин бүлгэмтэй) бүлгэмүүдтэй холбоо байгуулһан юм.

Тиихэдэ тус бүлгэмэй гэшүүд Москвада болоһон хизаар ороноо шэнжэлэлгын бүхэсоюзна съездэ, Эрхүүдэ болоһон Зүүн Сибириин хизаар ороноо шэнжэлэлгын съездэ хабаадалсажа, хэдэ хэдэн томо элидхэлнүүдые хэһэн түүхэтэй.

Тус бүлгэм «Бурятиеведение» гэжэ өөрын журнал хэблэн гаргадаг байһан юм.

Д. ВАЛДАКОВА,
гүрэнэй архивай научна хүдэлмэрилэгшэ.

УРАН ЗОХЁОЛШО-СЭРЭГШЭ

Уран зохёолшо Константин Михайлович Симонов «Живые и мертвые» гэжэ трилогиингоо түлөө 1974 оной Ленинскэ шанда зууршалагдаба.

Константин Симоновые манай ороной уншагшад булта һайн мэдэхэ. Тэрэ 1915 ондо түрэһэн юм. Литературна ажал ябуулгаяа шүлэгүүдээр эхилээ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урда тээ Константин Симонов журналистаар хүдэлһэн. Тиигэжэ тэрэ Европын ба Азиин «халуун газарнуудаар» ябаһан, дайшалхы замаа эндэ эхилһэн байха юм.

Константин Симонов бүхы орон соомнай тараһан дайн тухай, инаг дуран тухай уянгата һайхан шүлэгүүдэй автор юм. Дайнай һүүлээр тэрэнэй «Дайсад ба нүхэд» гэһэн шүлэгүүдэй суглуулбари гаргагдаһан байгаа. Удаань хэдэн жэл соо тэрэнэй олохон пьесэнүүд ороной театрнуудай сцена дээрэ табигдаа. Симоновэй бэшэһэн романуудай дундаһаа «Дни и ночи», «Товарищи по оружию» гэһэн номуудыень онсо тэмдэглэмээр. Уран зохёолшын һүүлэй үеын зохёол-трилогинь манай үеын элитэ ехэ зохёолнуудай нэгэн болоно. Эндэ урдань хэзээшье үзэгдөөгүй үхэлтэ дайнай үедэ совет арадай гаргаһан агууехэ баатаршалга, арад зоной мохошогүй зориг, хүн залан нагтаар холбогдон нэгэдүүлэгдэжэ харуулагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Константин Симонов өөрынгөө кабинет соо уран зохёолшо Яков Козловский, Абхазиин арадай поэт Баграт Шинкуба гэгшэдтэй хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮШЫН ҮДЭР

63.5—67 килограммай шэгнүүртэй СССР-эй спортын мастерта кандидат Евгений Шакутин (Красноярск) — Николай Кравцовые (Яхадай АССР), мастерта кандидат Леонид Тимаков (Эрхүү) — нэгэдэхи разрядай Сергей Мизгиревые (Алтайн хизаар), мастерта кандидат Сергей Железняк (Буряадай АССР) — Юрий Кирпичниковые (Новосибирск); 71—75 килограммай шэгнүүртэй мастерта кандидат Виктор Сороков (Петропавловск-Камчатский) — Михаил Соколовскиие (Магадан), мастерта кандидат Аркадий Васягин (Хабаровск) — Александр Дормидоновые (Новосибирск), мастерта кандидат Анатолий Бородуев (Кемерово) — спортын мастер Юрий Пьяновые (Яхадай АССР), мастерта кандидат Виктор Афонин (Амарай область) — Анатолий Тороповые (Омск), СССР-эй спортын мастер Александр Морфицин (Владивосток) — Алексей Арефьевые (Южно-Сахалинск), мастерта кандидат Виктор Овчинников (Алтайн хизаар) — Виктор Кондратюгые (Эрхүү); 75—81 килограмм шэгнүүртэй мастерта кандидат Алексей Бухвостов (Шэтэ) — Анатолий Селинние (Кемерово); 81 килограмм, мүн дээшэшье шэгнүүртэй Виктор Лавринчик (Шэтэ) — Николай Гладкиние (Омск), мастерта кандидат Михаил Долматов (Алтайн хизаар) — Владимир Абрамовые (Красноярск) шүүжэ, удаадахи нааданда хабаадаха эрхэ олоно.

Ураалай шэлэнүүдһээ эхилээл, Камчаткын хахад арал хүрэтэр пэмжыһэн область, хизаар, автономито республиканuудай боксернууд уржа үдэшэ Ленинэй ордентo локомотив-вагон заһабарилгын заводой соёлой ордон соо сугларжа, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө назда эхилбэ.

Мүрысөөнэй эхилхын урда нааданай эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, КПСС-эй городской комитедэй секретарь С. В. Ангапов, ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. Раднаев, Ленинэй ордентo локомотив-вагон заһабарилгын заводой токарь, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой Б. З. Поздеев, Улаан-Үдэ хотын эрдэмтэдэй зүгһөө Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай физико-математикын эрдэмэй доктор, профессор Н. Н. Иванов гэгшэд мүрысөөндэ ерэһэн айлшад — спортсменүүдые амаршалжа, боксын эрхим шадабари, техникэ харуулжа, спортын үндэр нэрэ солоо хүртэхыень хүсэһэн байна.

Уласхоорондын классай спортын мастер, Мехикэ хотодо үнгэргэгдэһэн Олимпиин XIX нааданда, Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хоёр удаа хабаадалсаһан, СССР-эй дүрбэ дахин чемпион Владимир Мусалимов, СССР-эй спортын мастер, РСФСР-эй арадуудай табадахи спартакиадын чемпион Павел Федотов, СССР-эй спортын мастер, универсиадын чемпион Мурад Дегежапов гэгшэдэй мүрысөөнэй туг ургэхөөр уригдахадань СССР-эй Гимн һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ. Улаан-Үдэ хотын предприятинуудай комсомол, залуушуулай түлөөлэгшэдэй айлшадтаа бэлэгүүдые барюулһанай удаа наадан эхилбэ.

...Боксын нааданда дуратайшуулай унинэй хүлеэһэн саг ерэжэ, гонгын хонгёо абяан соностоо бэлэй.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр хорин дүрбэн боксер рингдэ гаража, боксын һайн техникэ, оншотой мэргэн байһанаа харуулжа, харагшадай һайшаал, магтаалда хүртэнэ.

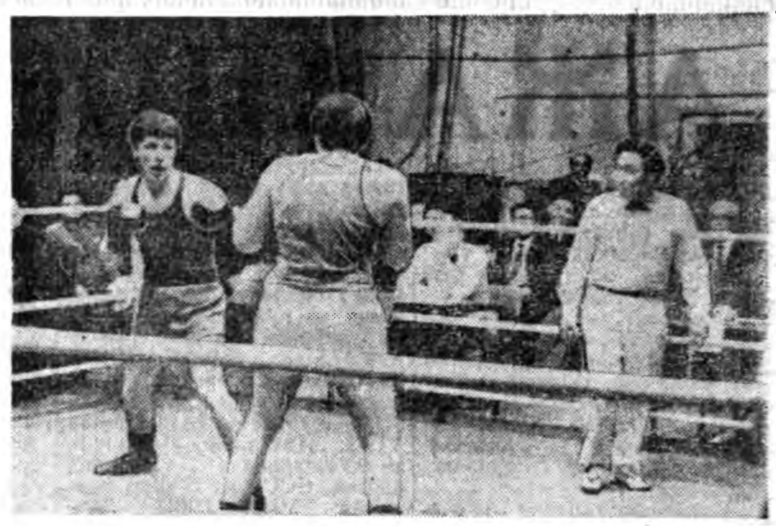
Энэ үдэр нааданда СССР-эй спортын хоёр мастер, нэгэдэхи разрядай хоёр боксер, нүгөөдүүлынь мастерта кандидадууд байгаа. Эдэнэр соо-һоо Красноярскһаа ерэһэн мастерта кандидат Евгений Шакутин нэгэдэхи, гурбадахи раунднуудаа шадамар бэрхээр үнгэргэжэ, Яхадай АССР-һээ ерэһэн Кравцовые очкогоороо шүүжэ гараба. Айлшадай дундаһаа эрхим һайн наада харуулжа шадаһан спортсменүүд гэхэдэ, Эрхүүгэй Леонид Тимаков, Владивостогой Александр Морфицин, Шэтын Виктор Лавринчук, Кемеровэй Анатолий Бородуев, Шэтын Алексей Бухвостов болон бусад болоно.

Манай республикын суглуулагдамал командаһаа энэ үдэр Сергей Железняк рингдэ гараба. Новосибирскһээ ерэһэн Юрий Кирпичниковтэй наадахадаа, тэрэ очкогоороо диилэбэ. Манай боксёр бэлэдхэл муутай байгаа гэжэ эндэ тэмдэглэлтэй. Юуб гэхэдэ, һүүлшын хоёр раундда эсэжэ, арай шамай тэсэжэ гараа бшуу.

Үсэгэлдэр хоёр удаа — үдэрэй 12, үдэшын 7 часһаа наадан үргэлжэлүүлэгдэө.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Мүрысөөнэй судья Сергей Железнягай гарые үргэжэ байна. 2. Хүндэ шэгнүүртэй боксернууд М. Долматов (саада тээнь) В. Абрамовтай наадана.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фотонууд.

ДУУН МЭТЭ ЗУРАГ

Бийрэ

1959 ондо Москвада болоhон Буряадай искусство, литературын декадын үедэ «Доржи Банзаров Н. А. Бестужевай дэргэдэ» гэһэн зураг олоной анхарал татаһан юм. Тэрэ зурагые Ленинградтахи Уран зурагай академиин хоёрдохи курсын студент зураһан. Тус зураг дээрэ уран зурааша буряадай түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровай декабристнуудтай нүхэсэдэг байһые харуулха гээ. Уран зурааша эрдэмтые рояль түшөөд, хүгжэм шагнажа байһаар харуулаа. Выставкэдэ табигдаһан зурагууд сооһоо түүхэдэ зорюулагдаһан энэ зураг эгээ һайниинь байгаа. Тэрэ холын үе сагай байдал, хани барисаан үгаа һайнаар харуулагданхай гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Хүнүүдэй сэдьхэлэй байдал, бодол, эрмэлзэл, хүнэй өөрсэ түхэл шарай онсолон харуулха гэжэ уран зураашын оролдодог байһаниинь энэ зурагтань элеэр үзэгдэнэ. Зурааша хүнэй сэдьхэл бодол харуулха гэжэ ехэ оролдодог. «Партизанай эхэ» гэһэн зурагынь энэниие гэрэшэлнэ. Шадамараар, уран һайханаар бүтээгдэһэн энэ зурагынь 1965 ондо болоһон «Энхэ тайбанай харуул дээрэ» гэһэн выставкэдэ табигдажа, олоной анхарал татаа бэлэй. Тус выставкын һүүлээр энэ зураг совет уран зураашадай нүүдэл выставкэдэ абтажа, ороноймнай олон хото городуудта, хилын саанашье харуулагдаһан байха юм.

Зураг дээрэ шинель хэдэрэнхэй, үхибүүгээ эдеэлүүлжэ байһан эхэнэрэй дүрэ харуулагдана. Уян зөөлэн шарайтай, үхибүүгээ хамгаалхаар хэзээдэ бэлэн эхын образ хүнэй сэдьхэл хүдэлгэмөөр зураһаниинь К. Дульбеевэй ехэхэн амжалта гээшэ ааб даа.

Иигэжэ уран зурааша бүри студент ябахадаа уран бүтээлэйнгээ гол шэглэлые олоһон байна. Энэнь хүдэлмэришэн хүн тухай дуун юм.

Арадай элүүр энхые хамгаалагша врачнарай хүдэлмэри уран зураашын һонирхол ехэтэ татаһан «Залуу врачнар» гэһэн зураг дотороо тэрэ операци хэжэ байһан залуу хирургнүүдые харуулаа. Анхаралтайгаар, хурсаар шэртэһэн хирургын нюдэд. Уран зурааша энэ бүтээл соогоо хүн бүхэнэй түхэл шарайе харуулха гэжэ оролдоо.

Энэ зурагһаа гадна, тэрэ хэдэн портрет бэшэһэн юм. Тэрэ тоодо республикын габьяата врач Ф. Дульбеевэй портрет. Энэ зурагынь Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран зураашадай выставкэ дээрэ табигдаһан.

Буряад орондомнай Совет засаг байгуулагшадай нэгэн М. Н. Ербановай портредые уран зурааша ехэ һайнаар зураа. Ким Дульбеев энэ зураг соогоо хүтэлбэрилэгшэ, олондо хүндэтэй, хурса ухаатай хүнэй образые шадамар бэрхээр харуулжа шадаа.

К. Дульбеевэй һүүлэй үедэ зураһан бүтээлнүүд үгаа һонирхолтой. «Эрэ хүнэй портрет», «Басаганай портрет» гэһэн зурагуудынь бүришье анхарал татадаг. Мүн Байгал далай тухай зурагуудынь гоё һайханаар харагдадаг, дуун мэтээр үзэгдэдэг.

Уран зурааша К. Дульбеев амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ байна, уран һайхан зурагуудые бэлдэнэ.

С. МУНГАЛОВА,
искусство шэнжэлэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудтай уулзалгануд тухай. «Шанарай түлөө шанга харюусалгатай» — А. Ефремовэй корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Залуу үетэнэй түлөө оролдолго» — М. Хензыхеновэй статья. «Жаргалта сагай залуушуул» — фотоочерк. Элдэб һонин.

Гурбадахи хуудаһанда: «Бэдэрэлгээ замхаангүй» Л. Мартыновагай статья. Хилын саанаһаа. Орон доторхи һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Исай Калашниковай түүжэһаа хэһэг. Спортын һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Хонхо» — һурагшадта зорюулагдаһан тележурнал (буряадаар). 18.20 — «Үдэшын Улаан-Үдэ».

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Велосипедээр уласхоорондын урилдаан. ГДР-һээ дамжуулга хэгдэхэ. 19.45 — «Хэнэй хатар һайн бэ?» Концерт (үнгэтэ). 20.00—20.10 — Забһарлага. 21.10 — «Шэнэ газар: эрдэм наука ба бодото бэелэл». 20.40 — СССР-эй арадай артист Э. Гилельс наадана (үнгэтэ). 21.15 — Е. Каплинская. «Иимэ ушар болодог юм даа...» 3-дахи ушар. Теле-зүжэг. 22.15 — «Һунгалтые угтуулан». Бүхэсоюзна репортаж. 23.00 — Совет композиторнуудай хүгжэм. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.30 — Уран һайханай фильм. 21.00 — Мэдээжэ болоһон классическа хүгжэмэй концерт.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика дотoрнай үүлэтэйшэг байха. Шииг нойтон орохогүй. Баруун хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Температура 8—13. Баунтын, Прибайкалиин аймагуудта 3—8 градус дулаан. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 1—3 градус хүйтэн, үдэртөө 8—10 градус дулаан болохо.

Майн 18—19-дэ үүлэтэйшэг байха. Байгал шадар бага зэргэ бороон орохо. Баруун хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Температура һүниндөө 4 градус хүйтэнһөө 1 градус дулаан, үдэртөө 7—12 градус дулаан болохо.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН•ТЕЛЕГРАФ•РАДИО

ВЕНЭ

КПА-гай ЦК-да хөөрэлдөөн болобо

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих түрүүтэй КПСС-эй делегаци Австриин Компартиин ЦК-да болоһон уулзалгада хабаадаба. КПА-гай түрүүлэгшэ Ф. Мури, КПА-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд Э. Шарф, Х. Кальт, В. Вакс, Ф. Фюрнберг, Н. Прогш, КПА-гай ЦК-гай гэшүүн, КПА-гай ЦК-гай уласхоорондын таһагые даагша И. Штайнер хани ёһоной оршон байдалда болоһон хөөрэлдөөндэ хабаадаһан байна.

Хоёр талые һонирхуулһан политическэ гол шухала асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

ПРАГА

КПЧ-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ТАСС

Чехословакиин Коммунис партиин Центральна Комитедэй ээлжээтэ пленум Пражска Градта хүдэлмэреэ эхилбэ.

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак пленум нээгээ.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь И. Кемпный ЧССР-эй арадай ажахыдахи научно-техническэ дэбжэлтэ тухай КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй элидхэл хэбэ. КПЧ-гэй XIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула КПЧ-гэй ЦК гол шухала зорилгонуудые залан сэхээр бэелүүлнэ гээд тэрэ мэдүүлһэн байна. Съездын эдэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө хиналта хэхэ тухай асуудал зүблэхэ зүйлдэ табигдаһан байна. Научно-техническэ саашанхи хүгжэлтэ, дэбжэлтэ түйлаха тухай съездын шиидхэбэринүүд дотор хэлэгдэнэ.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй элидхэлэй хэгдэһэнэй һүүлээр пленум дээрэ үгэ хэлэлгэ эхилбэ.

КАИР

АСУАНАЙ ОЙН БАЯР

ТАСС

Олон зуун жэлнүүдэй турша соо египедэйхидтэ ажамидаралай ба үрэжэлэй һүлдэ болоһон харьялаа түргэн урасхалта Нил мүрэниие Асуан шадар хазаарлан хааһанһаа хойшо 10 жэлэй ой гүйсэбэ.

Советскэ Союзай туһаламжа, дэмжэлгээр бариглаһан Асуанай үндэр хаалта Египедтэ ямар ехэ туһа хүргэһыень сэгнэхэ гээшэ хүшэр бэрхэтэй. Африкада, Дутын Зүүн зүгтэ эгээн лэ ехэ барилга — Асуанай гидротехническэ бүлэг барилга ашагладаг газарайнгаа талмайе нилээд үргэдхэхэ арга Египедтэ олгоһон байна.

1967 ондо ашаглалгада оруулагдаһанһаа хойшо Асуанай ГЭС-эй түрүүшын гурбан агрегат 19 миллиардһаа үлүү киловатт-час элшэ хүсэ үгэһэн байна.

Асуанай элшэ хүсөөр Египедэй хүдөө нютагуудые электрижүүлхэ түсэб бэелүүлэгдэжэ байна. Мүнөө 1300 гаран һүүрин тосхон электрижүүлэгдээ.

Египедэй Араб Республикын ирригациин министр Ахмед Али Камаль совет журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө, Асуанай хаалта барилгада Советскэ Союз түйлай ехэ туһа хүргөө һэн гээд тэмдэглэбэ.

УЛААН-БААТАР

Хүдөө ажахы хүгжөөгдэнэ

ТАСС

Энэ түсэбтэ табадахи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй турша соо Монголой Арадай Республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ 1 миллиард түгриг һомологдоһон байна.

4 миллион толгой үхэр малай байра баригдаа. 5 мянга гаран худаг малтагдаа. Холимол тэжээлэй арбаан завод, тэжээл бэлэдхэдэг оньһожоруулагдаһан ажахынууд ашаглалгада үгтэбэ.

Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ малай 2 мянга гаран дал хорёо баригдахаар хараалагдана.

НИКОЗИ

Кипрэй хархис этэгээдүүдэй харата ябуулга

ТАСС

Кипрэй хархис этэгээдүүдэй харата ябуулганууд, нэн түрүүндэ Пафос хото шадарай Ероскиптахи национальна гвардиин складууд сооһоо зэбсэг хэрэгсэлнүүдые олоор хулууужа абаһан ушарыень Кипрэй арад зон дураа гутан буруушаана.

Бүхэкипрэй ажалай федерациин эмхидхэлэй асуудалнуудые шиидхэдэг секретарь П. Варнавас Никозидо, Киренидэ профсоюзай эдэбхитэдэй суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, засаг хүсөөрөө буляан абаха, Кипртэ фашис гүрим тогтоохо, аралые хоёр хуби болгожо хубааргаха, тэрэниие баруун оронуудай мэдэлдэ оруулха гээшэ хархис этэгээдүүдэй гол зорилго болоно гэжэ тэмдэглээ.

Национальна гвардиие удамаршалдаг грек офицернуудэй хабаадалгагүйгөөр зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хулууужа шадахагүй байгаа гээд «Харавги» газетэ бэшэнэ. 2.5 жэлэй турша соо манай орон дотор үүдхэгдэжэ байгаа харата ябуулганууд — алуур, хүнүүдые хулгайлалга, полициин участогуудые тэһэлэлгэ, холын һүүрин тосхонуудта добтололго — эдэ бүгэдэ хархис хүсэнүүдэй харата ябуулганууд болоно гээд газетэ мэдээсэнэ.

Кипртэхи хархис хүсэнүүдые усадхаха саг ерээ гээд «Харавги» бэшэнэ.

Грециин армиин генеральна штабай зарим хүтэлбэрилэгшэд Кипрэй правительствада эсэргүү ябуулганудта хабаадана гэжэ «Элефтерос Лаос» газетэ тэмдэглэнэ.

БУДАПЕШТ

Шэнээр хэблэгдэн гараба

ТАСС

В. И. Ленинэй зохёолнуудай дүүрэн суглуулбариин 40-дэхи томые Венгриин политическэ литературын «Кошут» гэжэ хэблэл барлан гаргахые бэлдэжэ байна. 1919 оной декабрьһаа 1920 оной апрель болоторхи үе соо Ленинэй бэшэһэн статьянууд, бэшэгүүд, хэлэһэн үгэнүүд энээндэ оруулагдаа. «Маркс, Энгельс Венгри тухай» гэжэ шэнэ ном хэблэн гаргахые мүн лэ бэлдээд байнхай.

ВАШИНГТОН

США-гай КОНГРЕССЭЙ МЭДЭЭСЭЛ

ТАСС

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци вице-президент Дж. Фордын, түлөөлэгшэдэй палатын түрүүлэгшэ К. Альбертын уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр США-да ерэхэ байха гээд США-гай конгрессэй хэблэлдэ зорюулжа, эндэ тарааһан мэдүүлгэ дотор мэдээсэгдэнэ.

Иимэ делегаци 1933 онһоо хойшо түрүүшынхеэ США-да ерэхэнь гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Американ конгрессэй гэшүүдтэй уулзалгануудай хэгдэхэ үеэр совет-американ харилсаанай байдал, уласхоорондын байдал ба тэрэниие саашадань заһаруулха асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

ЛОНДОН

ХЭЛСЭЭНДЭ ГАР ТАБИГДАА

ТАСС

Болгариин ба Англиин хоорондохи экономическа, научно-техническэ, промышленна харилсаа холбоон тухай 10 жэлэй хэлсээндэ Лондондо гар табигдаа. Болгариин Арадай Республикын правительствын үмэнэһөө — гадаадын худалдаа наймаанай министр И. Недев, Англиин правительствын үмэнэһөө — худалдаа наймаанай министр П. Шор, гадаадын хэрэгүүдэй ба нацинуудай хани нэгэдэлэй хэрэгүүдые эрхилдэг министрэй парламентска орлогшо Г. Робертс хэлсээндэ гар табиһан байна.

Энэ хэлсээнэй үндэһөөр хоёр ороной правительствань хүдөө ажахын машина бүтээлгын, химическэ, барилгын, электронно, эдеэ хоолой, хүнгэн ба бусад һалбариин промышленностиин бусад һалбаринуудта харилсагаа хүгжөөхые хэлсээ.

ХАРАТА ЯБУУЛГЫЕНЬ БОЛЮУЛГАХА!

ХАНОЙ. Чилиин Компартиин Генеральна секретарь Луис Корвалан ба бусад патриодуудые зэрлиг муухайгаар сүүдлэхэеэ бэлдэжэ байһан ушарые Вьетнамай Демократическа Республикын оло ниитэ эрид буруушаана.

Эб найрамдал хамгаалха Вьетнамай комитет, Ази, Африкын арадуудтай һаналаа нэгэдэлгын комитет хамтын мэдүүлгэ эндэ тунхаглуулаа. Чилиин сэрэгэй хунтын үүдхэһэн зэрлиг бүдүүлиг аашануудые болюулха эрилтэ тэрээн доторoo табина. Эдэнэр Луис Корваланиие, Арадай нэгэдэлэй правительствын гадаадын хэрэгүүдэй министр Клодомиро Альмейдые, мүн политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө түрмэдэ хаагдаһан бүхы хүнүүдые дары сүлөөлхэ эрилтэ табиһан байна.

БЕРЛИН. Луис Корваланиие сүлөөлхэ, түрмэдэ хаагдаһан Чилиин бүхы патриодуудые сүлөөлхэ, Чилидэхи хархис муухай ябуулгануудые болюулха гэһэн эрилтэ Зуладахи Эрнст Тельманэй нэрэмжэтэ заводой ажалшад табяа.

Профкомой түрүүлэгшэ М. Груберт заводой 6000 хүнһөө бүридэһэн коллективэй үмэнэһөө иигэжэ мэдүүлбэ: «Чилиин Компартиин Генеральна секретариин ами наһанда ехэ аюулай тохёолдоод байһантай дашарамдуулан, тэрээнтэй, Чилиин бүхы патриодуудтай һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлхэ зуураа, хархис муухай сүүдлэлгээ болюулха эрилтэ сэрэгэй хунтын урда табинабди».

(ТАСС).

БОНН

ГКП-гэй ПРЕЗИДИУМЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

ФРГ-гэй федеральна президентые һунгалгатай дашарамдуулан, Германиин Коммунис партиин правлениин Президиум Дюссельдорфдо мэдүүлгэ тунхаглаа.

Эб найрамдал хамгаалхын, шахардуу байдал һуларуулхын түлөө, бүхы оронуудай хоорондохи хүршэ ёһоной харилсаа улам һайжаруулхын түлөө социалис гүрэнүүдтэй ФРГ-гэй баталһан договорнуудые бэелүүлхын түлөө, «хүйтэн дайнда», үһөө нэхэлгэдэ ба милитаризмда эсэргүүсэн эдэбхитэйгээр тэмсэхэ байха гэжэ Германиин Компарти шэнэ федеральна президентһээ хүлеэнэ гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Коммунистнууд ба бусад демократуудые гүрэнэй эмхи зургаануудай ажалда оруулхые хориһон «онсо хуули» баталан абалгаһаа арсаха эрилтэ ГКП-гэй правлениин Президиум мүн лэ табина.

Ажалшан арадай аша туһада, шахардуу байдал һуларуулгын ба эб найрамдал хангалгын аша туһада харюусахаар бүхы хэмжээ ябуулганудые дэмжэхээр бэлэмбди гэжэ ГКП-гэй правлениин Президиум мэдүүлнэ.

БОНН

В. Шеель—ФРГ-эй президент

ТАСС

Сүлөөтэ демократическа партиин түрүүлэгшэ Вальтер Шеель ФРГ-гэй президентээр майн 15-да һунгагдаба.

Һүүлэй жэлнүүдтэ В. Шеель ФРГ-гэй правительствада вице-канцлерай, гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаалнуудые дааһан байгаа.

БОНН

В. БРАНДТЫН НЭЭМЭЛ БЭШЭГ

ТАСС

ФРГ-гэй канцлерай тушаалһаа һаяхан бууһан тухайдаа Баруун Германиин социал-демократическа партиин түрүүлэгшэ В. Брандт СДПГ-гэй гэшүүдтэ нээмэл бэшэгээр хандаба. Мүнөөнэй правительственна нэгэдэлэй үндэһөөр СДПГ, СВДП хани харилсаагаа эдэбхитэйгээр үргэлжэлүүлхэ гээд найдажа байһанаа тэрэ мэдүүлбэ. Шэнэ кабинет «правительствын хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхэ» гээд найдажа байһан тухайдаа В. Брандт мэдүүлхэ зуураа, кандидатурайнь ФРГ-гэй канцлерай тушаалда дэбжүүлэгдээд байһан Г. Шмидтдэ СДПГ-гэй гэшүүдэй нүлөө ехэтэй туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхыень уряалаа.

Һүүлэй үедэ тэрээндэ эсэргүүгээр хархис хүсэнүүдэй, хэблэлэй үргэнөөр ябуулһан хардалга гүрдэлгэнүүдтэ СДПГ-гэй түрүүлэгшэ эрид шанга харюу үгэбэ.

ДАМАСК

Шахардуу байдалтай болгоно

ТАСС

Һүүлэй юһэн неделиин турша соо Голанска гүбээнүүд шадар шахардуу шанга байдалтай байһаар, Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүд танкнуудые, артиллери, авиаци хэрэглэн, эндэхи байдалые улам хүшэр бэрхэтэй болгоно. Сириин, Израилиин сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һалгаан тарааха асуудал шиидхэлгын үеэр Сиридэ эсэргүү хашалта харшалалта хэхые оролдон, израилиинхид Дутын Зүүн зүгтэ сэрэгэй ябуулгаяа үргэлжэлүүлжэ байна.

Голанска гүбээнүүд шадар, илангаяа Хермон хадын оршондо буудалдаанууд болоно. Эндэхи тулалдаанай үедэ патриодууд дайсанай ехэ буугай 4 самоходно түхеэрэлгэ, гурбан ракетнэ түхеэрэлгэ, һомо хэрэгсэлнүүдэй склад, сэрэгэй хэдэн машина һандаагаа.

БЕЙРУТ. (ТАСС). Майн 13-най үүр хираалха үеэр Израилиин зургаан «Фантом» Ливанай хилэ шадархи табан тосхониие бомбодобо. Эндэ дүрбэн хүн алуулһан, арбаад хүн шархатаһан, хэдэн гэрнүүд, харгы зам һандаргагдаһан байна.

ПАРИЖ

Зэбсэгтэ хүсэнүүдһээ гаргагдаба

ТАСС

Португалиһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, урдань Каэтанугай засагые дэмжэдэг байһан 10 генералые, дээдэ зиндаатай 42 офицерые зэбсэгтэ хүсэнүүдһээ гаргаха тухай декрет национальна совет тунхаглаба.

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

СТЕФАН ПЕРМСКИИН ҮЗЭГӨӨР

МОСКВАДА байдаг хэл бэшэгэй эрдэмэй доктор профессор В. И. Лыткин «нюуса үзэгөөр бэшэгдэһэн бэш Полярна дүхэригэй саана Ворга-Шор тосхонһоо һаях абаба. Горно инженер А. Д. Ваддоровой эльгээһэн юрэ бу сын бэшэгые финн-угор хэл нүүдые шэнжэлдэг элитэ ех совет мэргэжэлтэ ядамаргүйгөөр уншаа һааб даа. Гэбшье эрдэмтэ гайхахын ех гайхаба: 600 жэлэй урда т шажанай номнолшо Стефан Пермскиин зохёоһон, мүн гансал эрдэмтэдтэ мэдээж байһан үзэг бэшэгые хайш гээд энэ хүн иимэ һайнаар м дэхэ болоо гээшэб?

Финн-угор арад угсаатан дундахи эгээн эртэ урдын э өөрсэ үзэг бэшэг ород ба гр алфавидуудые үндэһэ болго зохёогдожо, гурбан зуун ж лэй — XIV зуун жэлһээ XVII зуун жэл хүрэтэр—турша с байһан юм. Иимэ үзэг бэш гээр түүхын ба шажанай у хатай номууд бэшэгдэдэг ба гаа. Москвагай аралжаа на маашад эртэ урдын пермск алфавидые нюуса бэшэг б шэхэдээ хэрэглэдэг байһан.

Буртаг шэрэнги соо байда Керчемья гэжэ нютагта т рэһэн Алексей Ваддоров һу гуулида һурадаг байхаһаа хо шо түрэл арадайнгаа түүхэ һонирходог бэлэй. Стефан Пермский тухай статьянууд хуушан журналнуудһаа ол жо, хэдэ дахин уншахадаа, т рэнэй зохёоһон үзэг бэшэг ш далһан, эртэ урда сагай өөр шэнжэтэй литературна пам нигуудтай танилсаһан бай юм. Профессор В. И. Лытк нэй «Эртэ урдын пермскэ лэн» гэжэ монографиие т гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн ба гаа.

Мүнөө А. Д. Ваддоро «Воркутауголь» комбинад «Центральная» шахтада гор инженерээр хүдэлдэг. Сул тэй сагтаа эртэ урдын ном дые уншадаг, коми, венгр финн ба түрэлэй һэльбээ бусад арадуудай түүхэ ш жэлдэг юм.

ГАНСААРАН ГАДААДА ДАЛАЙ ДЭЭГҮҮР...

МҮНӨӨ, дизельнүүдээр, ту бинануудаар, атомна түхеэр гэнүүдээр хүдэлгэгдэдэг лайн мантан томо суднану дай үе сагта, сагаан далба та онгосонууд үе үе боло лэ сагаалхин зөхэрһэн д гин дээрэ гарадаг байна. По шын инженер, яхтсмен Андж Урбанчигай ном далай дээгү аяншалдаг эрэлхэг зоригт шуулда, шэнжэлэгшэдтэ з рюулагдана. 100 жэлэй турш да ганса-гансаараа гадаа далай дээгүүр аяншалагшад түүхэ «П р о г р е с с» х лэлэй барлан гаргаһан ном соо оруулигданхай. үе соо 200 шахуу хүн далба та онгосоор иимэ аяншал хэһэн байха юм.

Даниин заһаһашан Альфр Енсенэй далбагата онгосо 1876 ондо Атлантиин океан гаталһанһаань хойшо эдэ түүхэ эхилнэ.

XIX зуун жэлэй һүүл ба — далбагата онгосонуудые ма роходуудай хойшонь түри эхилхэ үеэр — моряагууд га са-гансаараа далбагата онг содо һууж, далай дээгү аяншалгада гарахадаа, ху гайхамшаг энэ зохёол бүт — далбагата онгосын хэ хүндые бууруулхагүй гэ оролдодог байгаа. Амери далбагата флодой 51 наһата капитан Джошуа Слокам т мэ онгосоор түрүүлэн дэлх тойроо һэн. Хуушан онгос 13 һарын туршада һэльбэн һажа, «Спрей» гэдэг бэхи су на дархалаа бэлэй. Слока гурбан жэл хоёр һара хо хоногой турша соо бүмбэ дэлхэйе тойрожо тамарһа байгаа.

Суута аяншалагшад Бомб Уиллис, Табарли болон ган гансаараа далай дээрэ гар далбагата онгосоор тамар аяншалһан бусад олон мор гууд тухай энэ ном соо з рэгдэнэ. Далайн эрэлхэг зор то робинзонуудай дунда Ф сис Чичестер эгээн ехэ а суутай юм. Дала наһатай тэрэнэй хэһэн аяншал «зуун жэлэй аян зам» гэ нэрлээ һэн. «Джипси-Мот IV» гэжэ онгосоор 29630 м зайе юһэ һара нэгэ үдэр турша, соо (энэнэй 226 х гынь тамарһан байгаа) гата хадаа, хэдэн рекорд түйл юм: эгээн богони болзор д дэлхэйе тойрон тамараа; ш солтогүйгөөр эгээн удаан соо замда ябаа (оройдоол портдо хүрэжэ, тогтоһон гаа).

(ТАСС)

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретар — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сель хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитаци 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, инфо мации — 34-05, общественная приемная — 56-62, спинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00450. Заказ № 00